

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

DOMÁCÍ NÁSILÍ JAKO SOCIÁLNÍ PROBLÉM

Autor práce: Jana Mackovičová

Studijní obor: Bezpečnostně právní studia ve veřejné správě

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: Prof. PhDr. Emanuel Pecka, CSc.

Katedra: Katedra společenských věd

2009

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna ke studijním účelům.

Jana Mackovičová

Děkuji vedoucímu bakalářské práce prof. PhDr. Emanuelu Peckovi, CSc. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

OBSAH

ÚVOD	6
1 DEFINICE	8
1.1 Vymezení pojmu domácího násilí (násilí v rodině)	8
1.2 Faktory podmiňující vznik domácího a partnerského násilí	11
1.3 Formy domácího násilí.....	12
1.4 Cyklus domácího násilí.....	13
1.5 Profil obětí domácího násilí	14
1.5.1 Ženy jako oběti domácího násilí	15
1.5.2 Děti jako oběti domácího násilí.....	16
1.5.3 Senioři jako oběti domácího násilí.....	18
1.5.4 Muži jako oběti násilí.....	20
1.6 Profil pachatele domácího násilí	21
2 DOMÁCÍ NÁSILÍ V SYSTÉMU OSTATNÍCH SOCIÁLNÍCH PROBLÉMŮ	25
2.1 Závislost na omamných látkách ve vztahu k domácímu násilí.....	25
2.2 Sebevražedná tematika ve vztahu k domácímu násilí.....	26
2.3 Pronásledování (stalking) ve vztahu k domácímu násilí.....	27
3 PRÁVNÍ A POLITICKÉ ŘEŠENÍ.....	31
3.1 Legislativa České republiky týkající se ochrany před domácím násilím.....	31
3.1.1 Trestní zákon.....	31
3.1.2 Zákon č. 135/2006 Sb.	35
3.1.3 Zákon č. 200/1990 Sb.	38
3.1.4 Zákon č. 108/2006 Sb.	38
3.2 Intervenční centra – jejich činnost a význam.....	38
3.2.1 Intervenční centrum České Budějovice	40
3.3 Jurisdikce EU týkající se oblasti domácího násilí.....	43
3.4 Právní rámec ochrany před domácím násilím v Evropě	47
3.4.1 Slovensko	47
3.4.2 Rakousko.....	48
3.4.3 Velká Británie	50
3.4.4 Nizozemí	52
3.4.5 Finsko.....	53

3.4.6 Irsko	54
ZÁVĚR.....	56
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	58
SEZNAM ZKRATEK.....	62
SEZNAM PŘÍLOH.....	63
PŘÍLOHY	64
ABSTRAKT	66
ABSTRACT	67

ÚVOD

Problematika domácího násilí se dostává v posledních letech více do podvědomí jak laické, tak i odborné veřejnosti. V České republice se otázka domácího násilí a jeho důsledků otevřela s řešením širších sociálních otázek po roce 1989, kdy na tuto problematiku začaly více upozorňovat neziskové organizace. Jejich zásluhou se začala široká veřejnost zajímat o tento patologický jev – domácí násilí.

V posledních dvou letech došlo v České republice k zásadním změnám ve vnímání problematiky násilí. Domácí násilí již není pouze soukromou záležitostí, ale stalo se skutečností, která by již neměla být více přehlížena.

V bakalářské práci na téma „Domácí násilí jako sociální problém“ jsou využity poznatky z dostupné literatury, která se zabývá domácím násilím a krizovou intervencí v této oblasti. Dále byly využity poznatky z odborných časopisů a studií, a samozřejmě stěžejní pozornost byla věnována studiu zákonů české legislativy. Jako doplněk sloužily informace získané z elektronických zdrojů, především z oblasti týkající se legislativy Evropské unie, zčásti také české legislativy.

Toto téma mne oslovilo svou aktuálností. Násilí na člověku jako takové osobně odsuzuji, a proto mne zajímaly možnosti ochrany. S problémem domácího násilí se může dnes setkat skoro každý. Vědět, jak v takovém případě postupovat, je nutností. Rovněž mne zajímala odpověď na otázku, jak domácí násilí souvisí s ostatními sociálními problémy, jako jsou např. alkoholismus, návykové látky, sebevraždy aj.

Bakalářská práce je rozvržena do tří hlavních částí. V první části je vymezena definice pojmu domácí násilí. Jsou zde popsány jednotlivé příčiny jeho vzniku, jeho formy a cyklus. Podrobně je vypracován profil obětí – žen, dětí, seniorů a mužů. Pozornost je věnována i osobnosti pachatele.

Druhá část bakalářské práce se zabývá vybranými sociálními problémy, které úzce souvisí s domácím násilím. Jedná se především o problematiku návykových látek a alkoholu, sebevražednou tematiku, a v neposlední řadě velmi aktuální problém pronásledování, tzv. stalking. Alkohol obecně je dle statistik organizací, zabývajících se domácím násilím, hlavním spouštěčem násilného a agresivního jednání. Úzkou souvislost s domácím násilím u pronásledování, tzv. stalkingu, představuje především snaha ohroženou osobu ovládat, mít nad ní absolutní moc a kontrolu. Sebevražda je vděčným prostředkem vydírání či manipulace ze strany agresora.

Třetí část bakalářské práce je zaměřena na právní a politické řešení v oblasti domácího násilí. Stěžejní částí je prezentace zásadních legislativních změn, které se

týkají především trestního zákona a nového zákona č. 135/2006 Sb., kterým se mění zákony v oblasti ochrany před domácím násilím, a který dle rakouského modelu zavedl nový institut „vykázání“ jako ochranu pro oběti ohrožené domácím násilím. V této kapitole je zároveň popsána a vysvětlena činnost intervenčního centra. V části týkající se intervenčních center jsou využity informace poskytnuté na osobním setkání se sociální pracovnící Intervenčního centra v Českých Budějovicích, paní Mgr. Vlastou Petříkovou.

Jelikož je Česká republika členem Evropské unie a Evropská unie se také intenzivně ve svých programech zabývá prevencí a potíráním domácího násilí, obsahuje třetí část bakalářské práce mj. i kapitolu pojednávající o jurisdikci Evropské unie, která se týká této problematiky. Zakoření patří kapitole zabývající se některými vybranými zeměmi v Evropě a popis toho, jakým způsobem jsou v těchto státech řešeny otázky domácího násilí.

Cílem této bakalářské práce je analýza domácího násilí jako sociálního problému s možnostmi prevence. V závěru bakalářské práce jsou zhodnoceny legislativní změny a jejich dopad na ochranu před domácím násilím. Závěr obsahuje návrhy preventivních opatření v oblasti domácího násilí, získaných ze studia literatury a zákonů.

Přílohou část tvoří konkrétní případ domácího násilí v okrese České Budějovice, poskytnutý Obvodním oddělením Policie České republiky Hluboká nad Vltavou. Tento konkrétní případ detailně popisuje situaci v partnerském vztahu, kde bylo dlouhodobě páčáno domácí násilí. U agresora převažovalo především fyzické týrání partnerky, kombinované s psychickým týráním, doprovázené sexuálním vynucováním. Bohužel jako nepřímá oběť domácího násilí zde vystupuje nezletilé dítě. Týraná žena svou situaci vyřešila tím, že se o pomoc obrátila na Policii České republiky a spolupracovala s Intervenčním centrem v Českých Budějovicích. Tento případ je typickou ukázkou domácího násilí, neboť vykazuje všechny jeho znaky popsané v bakalářské práci. V bakalářské práci je na konkrétní případ domácího násilí odkazováno.

1 DEFINICE

1.1 Vymezení pojmu domácího násilí (násilí v rodině)

Za účelem správného pochopení celé problematiky je zapotřebí správně vymezit, co znamená pojem domácí násilí. Obsah pojmu násilí v rodině je široký, nezahrnuje pouze domácí násilí či násilí na ženách, případně na dětech.

Násilné chování v rodině se týká všech druhů rodinných vztahů:

- mezi dospělými (rodiči) a dětmi;
- mezi dětmi navzájem (sourozenecké násilí);
- mezi partnery (manžely);
- mezi dospělými (rodiči) a prarodiči.

Násilím se rozumí využívání (nejčastěji fyzické) převahy k vykonávání bezpráví vůči jiné osobě, resp. osobám. Násilí a agrese mohou být na jedné straně reakcí na krizi, projevem (symptodem) krize nebo již důsledkem krize a na druhé straně příčinou, spouštěčem krizí dalších.¹

„Ze sociologické perspektivy je na násilí nazíráno jako na přímý důsledek sociálních faktorů, což je v kontrastu s psychologickým přístupem, který připisuje násilí intra-individuální faktory jako jsou např. agresivita, impulzivita nebo paranoia (Straus, 1980).“²

Násilí v rodině zahrnuje:

- špatné zacházení s dětmi;
- násilí mezi dospělými členy rodiny;
- špatné zacházení se starými členy rodiny;
- a handicapovanými jedinci.

Společným prvkem různých druhů rodinného a domácího násilí je, že se jedná o:

- násilí mezi blízkými lidmi;
- kde existuje nerovnoměrné rozložení sil;
- dochází k využívání moci a fyzické převahy silnějšího nad slabším;
- pojičkem vztahu je strach oběti a manipulace ze strany agresora, který nerespektuje práva, potřeby a touhy oběti;

¹ ŠPATENKOVÁ, N., et al. *Krizová intervence pro praxi*. Praha : Grada Publishing, 2004, s. 103.

² MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ, B., POKORNÁ, D., TOUFAROVÁ, M. *Partnerské násilí*. Praha : LINDE, 2008, s. 24.

- cílem agresora je nadvláda, získání moci a pocitu vlastnictví.³

Pro **domácí násilí** neexistuje jednotná definice. **Obecně domácí násilí zahrnuje všechny druhy fyzického, sexuálního, psychického a ekonomického násilí. Charakteristické je opakování, dlouhodobost a zvyšování intenzity násilí.** Obětí i pachatelem se může stát kterýkoli člen rodiny. Domácí násilí lze rozlišit na partnerské a mezigenerační. Partnerské násilí představuje násilné chování v intimních vztazích. Mezigenerační násilí je násilím, které směřuje od rodičů k dětem a naopak.⁴

Domácí násilí začíná útoky proti lidské důstojnosti, pokračuje útoky proti zdraví a vrcholem jsou útoky proti lidskému životu. Předpokladem výskytu domácího násilí je vztah, kde jeden z partnerů chce tento vztah udržet jako cosi výlučného a uzavřeného. Pro tuto osobu je samozřejmostí kontrola partnera, s kým se stýká a kdy. Mimo rodinu působí násilník jako tolerantní a pozorný člověk. Doma se jeho chování zásadně mění. Zakládá si např. na tradičním dělení mužských a ženských povinností, tvrdě vyžaduje, aby partner dělal, co má dělat.⁵

V současné době jsou považovány za **dva nejvýznamnější specifické znaky domácího násilí** tyto znaky:

- na rozdíl od většiny ostatních trestných činů oběti znají velmi dobře pachatele, mají s ním mnoho společného;
- intimní vztahy blokují ochotu oběti trestný čin oznamovat.⁶

Ve světě dosud poznaná společenská reakce na domácí násilí může být trojí povahy:

1. Bez reakce nebo formální a neúčinná reakce, násilí je považováno za soukromou věc.
2. Důsledná a okamžitá kriminalizace problému, pachatel je zatčen, obžalován a potrestán.
3. Flexibilní a diferencovaná reakce, kombinace opatření právní a sociální povahy.

První varianta je nejhorší myslitelnou variantou rovnající se naprosté nečinnosti. Skrývá riziko eskalace násilí v rodině, které může končit závažným psychickým a fyzickým poškozením oběti.

³ ŠPATENKOVÁ, N., et al. *Krizová intervence pro praxi*. Praha : Grada Publishing, 2004, s. 105.

⁴ MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ, B., POKORNÁ, D., TOUFAROVÁ, M. *Partnerské násilí*. Praha : LINDE, 2008, s. 9.

⁵ MATOUŠEK, O., KOLÁČKOVÁ, J., KODYMOVÁ, P. *Sociální práce v praxi*. Praha : Portál, 2005, s. 222–228.

⁶ MATOUŠEK, O., KOLÁČKOVÁ, J., KODYMOVÁ, P. *Sociální práce v praxi*. Praha : Portál, 2005, s. 235.

Druhá varianta byla velmi účinná, ale ukázalo se, že účinek sankcí je krátkodobý a vede ke stigmatizaci pachatele, rozpadu rodiny a k sekundárnímu poškození oběti.

Třetí variantu preferuje Výbor ministrů Rady Evropy, který přijal Doporučení o domácím násilí R(85)4 z 26. 3. 1985. Jedná se o neformální způsob řešení konfliktů za předpokladu včasné aplikace a maximální kombinace opatření právní a sociální povahy. Znamená to umět násilí ve vztazích včas detekovat a řešit ho, nejen právními prostředky.⁷

Z feministicky orientovaných přístupů vyplývá, že domácí násilí je založené na rozdílech mezi muži a ženami, je násilím genderově podmíněným. Je produktem určitých postojů, které souvisí s postavením jednotlivých členů společnosti v závislosti na jejich pohlaví. **Feministicky orientované teorie spatřují kořeny domácího násilí v patriarchátu, násilí vnímají jako prostředek k uplatnění moci a kontroly nad ženou.** Nejedná se o partnerský konflikt, kde je motivací hněv, ale o násilí, které je vedeno s určitým záměrem – dosáhnout určitého cíle. **Obecně násilí má jasný genderový podtext.** Lze v něm přesně vysledovat rozdíl v přístupu k násilí u mužů a u žen, který souvisí s odlišnými rolemi, které společnost od jednotlivých pohlaví očekává. Mužská identita představuje agresivitu, s ženskostí je spíše spojována pasivita a odmítání násilí. Tento **rozdíl mezi tolerancí násilí u mužů a žen je formou sociální nerovnosti.**

„Je ale třeba si uvědomit, že násilí ve vztahu nelze plně vysvětlit pouze na podkladě „krize maskulinity“. Použití násilí je možné pouze v prostředí, kde existují strukturální podmínky, které opravňují muže nejen násilí použít, ale také je opravňují použít ho vůči konkrétní skupině. Kořeny domácího násilí nelze pochopit už proto, že samo použití násilí jako prostředku konstruování vlastní genderové identity vypovídá především o mocenském postavení kategorie mužů a žen ve vzájemné závislosti.“⁸

Z výše uvedeného je dle feministických přístupů žádoucí, v souvislosti s domácím násilím, brát v úvahu mocenské nerovnosti ve společnosti.

⁷ MATOUŠEK, O., KOLÁČKOVÁ, J., KODYMOVÁ, P. *Sociální práce v praxi*. Praha : Portál, 2005, s. 235.

⁸ Gender, rovné příležitosti, výzkum. Č. 2. Ročník 7. Praha : Sociologický ústav AV ČR, 2006, s. 47-48.

1.2 Faktory podmiňující vznik domácího a partnerského násilí

Vznik domácího násilí je podmíněn mnoha faktory, proto není možné jednoznačně vyjmenovat příčiny jeho vzniku. Obecně lze konstatovat, že se jedná o souhrn mnoha vlivů, které vedou ke vzniku domácího násilí.

V případě násilí se jedná především o **zneužívání moci**. Aby někdo mohl zneužívat svou moc nad jinými, musí být vytvořeny adekvátní podmínky. **Rodina** (domácnost) představuje relativně uzavřený sociální systém, do kterého nemůže nikdo zvenku zasáhnout, čímž si **vytváří vhodné podmínky pro rozvoj a potencionální násilí**. Rodina si vytváří určitá pravidla chování a jednání, systém hodnot a sankcí. Pokud nějaký člen rodiny využije svou převahu a vynutí si právo uplatňovat násilí jako součást domácích pravidel, nikdo mu v tom za dveřmi jeho bytu nemůže prakticky zabránit. Rodina sdružuje osoby, které se od sebe liší fyzickou silou, rozumovou vyspělostí a sociálními dovednostmi – což je rizikovým faktorem pro zneužívání moci, tyranizování a zneužívání. V rodině je vše postavené na faktu, zda fyzicky nejsilnější člen nezneužije svou pozici. Kombinace těchto faktorů může způsobit, že pokud má někdo tendenci chovat se agresivně, projeví se to nejdříve a v největším rozsahu v domácnosti.⁹

„Gjuričová s kolegy (Gjuričová, Kocourková, Koutek, 2000) uvádějí jako rizikové faktory partnerského násilí:

- *nerovnost pohlaví,*
- *mladší věk (18 – 30 let),*
- *chudobu,*
- *odluku,*
- *kriminální kariéru,*
- *etnické otázky,*
- *nezaměstnanost,*
- ***drogy,***
- *nesezdané soužití,*
- *základní vzdělání,*
- *fakt, že jeden z partnerů, event. oba, vyrůstal v násilných rodinných vztazích,*
- *předchozí útok nebo recidivující násilí v současném vztahu.“*

⁹ LOVAŠ podle ŠPATENKOVÁ, N., et al. *Krizová intervence pro praxi*. Praha : Grada Publishing, 2004, s. 105.

„Netík (Netík, Voňková, 2004) jmenuje jako **další příčiny domácího násilí** tyto faktory:

- psychopatologie osobnosti – porucha osobnosti, organická postižení centrálního nervového systému, případně závažnější duševní onemocnění agresora,
- rozporuplnost vztahu, rozdílná životní orientace partnerů,
- **zneužívání návykových látek, zejména alkoholu,**
- stresující sociální situace, např. ztráta zaměstnání, finanční problémy apod.,
- tolerantní postoj společnosti vůči partnerskému násilí; převládající patriarchální model,
- původní rodina – transgenerační přenos násilných vzorců jednání do dospělosti; tendence ztotožnit se s rolí oběti.“¹⁰

Uvedené faktory se mohou podílet v různé míře na vzniku násilného chování. Někdy jde o souhrn více faktorů a okolností, které nelze dopředu předvídat. Pro ohroženou osobu násilným chováním je proto velmi obtížné dopředu rozpoznat, zda daný vztah v domácí násilí vyústí či nikoliv.

1.3 Formy domácího násilí

Násilí v rodině lze vymezit jako bezprávně vynucenou nadvládu některého člena rodiny nad jiným členem, resp. členy. Násilí v rodinách se vyskytuje nezávisle na národnosti, kultuře nebo společenské či materiální úrovni rodin.

Z hlediska formy se dělí násilí (týrání) na:

- **fyzické, tělesné:** různé způsoby násilí se širokým spektrem napadení, extrémní podobou nebo důsledkem fyzického násilí je vražda;
- **verbální, slovní:** urážky, ponižování, nadávky apod.;
- **sociální:** izolace, zamezování kontaktu s vnějším světem, absolutní kontrola všeho, co dotyčný dělá, omezování pohybu po bytě apod.;
- **ekonomické:** ničení majetku nebo osobních věcí, odmítnutí nebo minimalizace finanční podpory, bránění výkonu zaměstnání apod.;
- **sexuální:** nucení k sexuálnímu styku, vyžadování sexuálního styku bez souhlasu dotyčné osoby, nucení k sexuálním praktikám, se kterými partner nesouhlasí, znásilnění apod.;

¹⁰ MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ, B., POKORNÁ, D., TOUFAROVÁ, M. *Partnerské násilí*. Praha : LINDE, 2008, s. 115.

- **psychické a emocionální:** vyvolávání pocitů viny, narušení sebedůvěry, ponižování, vyhrožování, neustálá kritika, nadávání, zesměšňování apod.¹¹

Výše uvedené formy týrání vykazuje také konkrétní případ domácího násilí, který je uveden v příloze č. I, kde dominuje jednoznačně fyzické napadání a psychické ponižování doprovázené sexuálním obtěžováním a vynucováním sexuálních aktivit.

Vyjmenované kategorie se vztahují k **individuálnímu násilí** (tzv. primárnímu poškozování). Specifickou kategorií představuje tzv. **systémové (institucionální) násilí**, kdy jsou oběti násilí poškozovány systémem (jeho institucemi a jejich pracovníky), který má oběti chránit a pomáhat jim.¹²

1.4 Cyklus domácího násilí

Mnoho obětí zůstává v násilném vztahu po dlouhou dobu, jako je tomu i v konkrétním případě v příloze č. I. K násilí nedochází permanentně, ochota obětí zůstat v násilném vztahu je udržována cyklickým střídáním jednotlivých fází násilí, které zahrnují i období klidu.

Cyklus násilí se skládá ze tří oddělených a odlišných fází:

1. **Fáze narůstání tenze** – zahrnuje mírné incidenty (verbální agrese jako kritizování, nadávky, facky apod.), u oběti dochází ke zvyšování napětí a strachu z možného násilí. Oběť se snaží odvrátit budoucí násilí.
2. **Fáze násilí** – relativně krátká fáze, která trvá několik minut až několik hodin, v jejím průběhu tenze násilí z předchozí fáze vrcholí v otevřené násilí a následkem jsou zranění, eventuálně až smrt.
3. **Fáze „lábánek“, klidu** – zklidnění situace, v průběhu této fáze se násilník omlouvá a slibuje, že už k násilí nebude docházet. Tato fáze může být v počátku trvání vztahu nejdelší, ale časem se výrazně zkracuje až do úplného vymizení.

Neustálé střídání vlídného a milujícího chování s násilným udržuje oběť ve vztahu a je mnohdy i příčinou, proč oběť agresora neopustí. Na druhé straně, střídání výše uvedených fází násilného partnera nemotivuje ke změně jeho chování. I když se jednotlivé fáze střídají v cyklu, je velmi obtížné předvídat začátek a konec jednotlivých etap z důvodu jejich závislosti na mnoha situačních faktorech. Pro každou fázi cyklu je charakteristické specifické chování a prožívání oběti i násilníka.¹³

¹¹ ŠPATENKOVÁ, N., et al. *Krizová intervence pro praxi*. Praha : Grada Publishing, 2004, s. 104–106.

¹² ŠPATENKOVÁ, N., et al. *Krizová intervence pro praxi*. Praha : Grada Publishing, 2004, s. 104.

¹³ WALKER, 1979 podle MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ, B., POKORNÁ, D., TOUFAROVÁ, M. *Partnerské násilí*. Praha : LINDE, 2008, s. 37.

Teorie cyklu násilí napomáhá porozumět dynamice násilí v partnerských vztazích. Je nutné si uvědomit, že časový interval mezi výskytem jednotlivých fází cyklu se může v průběhu trvání vztahu zkracovat a je individuální. Ne všechny oběti zažívají všechny fáze cyklu – v některých případech se nemusí objevovat fáze „líbánek“ nebo je zastoupena jen minimálně. Teorie cyklu násilí je zaměřena především na násilné incidenty.¹⁴

1.5 Profil obětí domácího násilí

Ohrožená osoba násilným chováním ze strany agresora nemusí na počátku vztahu poznat, že její partner má sklony k násilí. Rozhodující jsou zátěžové situace ve vztahu, kdy může partner jednat a reagovat odlišně. V době, kdy se jeho násilnictví projeví, oběť často pocítuje, že nemá sílu na to, aby soužití s násilníkem ukončila.

Důvody, proč oběť setrvává v domácnosti, kde je pácháno násilí jsou různé.

Mezi zásadní patří tyto:

1. **Ekonomická závislost** – oběť nemá vlastní příjem, byt, nemá kam odejít.
2. **Strach z budoucnosti** – oběť se obává toho, co se stane, když odejde od partnera.
3. **Vědomí o nedostatečné legislativě a chybějícím systému pomoci.**
4. **Tradiční obraz o roli ženy** – žena má žít pro druhé, nese vinu za nefunkčnost rodiny, má potlačovat vlastní potřeby ve prospěch rodiny.¹⁵

„Přestože se obětí domácího násilí může stát kterýkoli člen domácnosti, nejčastěji se jimi stávají ženy a děti, což potvrzuje řada empirických studií. Podle statistik vídeňské policie jsou v 95% případů domácího násilí oběťmi právě ženy a děti a přibližně 95% pachatelů domácího násilí tvoří jejich mužští rodinní příslušníci, nejčastěji manželé nebo partneři (Logar, 2006; pro český překlad viz ROSA, 2006).“¹⁶

¹⁴ MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ, B., POKORNÁ, D., TOUFAROVÁ, M. *Partnerské násilí*. Praha : LINDE, 2008, s. 36–40.

¹⁵ MATOUŠEK, O., KOLÁČKOVÁ, J., KODYMOVÁ, P. *Sociální práce v praxi*. Praha : Portál, 2005, s. 233.

¹⁶ MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ, B., POKORNÁ, D., TOUFAROVÁ, M. *Partnerské násilí*. Praha : LINDE, 2008, s. 9.

1.5.1 Ženy jako oběti domácího násilí

Každá žena může zažít násilí kdekoliv, avšak **většina násilných činů vůči ženám je spáchána doma**. Ženy většinou od násilníka neodejdou, protože nemají kam odejít. Některé se za situaci stydí, mohou se cítit osobně zodpovědné za kvalitu vztahu, bojí se rovněž nepochopení rodiny a reakcí partnera, bojí se i samoty. Může se jednat i o strach, že se neživí, že se o sebe a své děti nedokáží postarat. Některé ženy jsou na svém partnerovi z různých důvodů závislé. Týrané ženy obvykle agresora omlouvají nebo jakýkoliv projev násilí popírají.

Týrané ženy mají velmi často vážná zranění. Jedná se např. o zkopání, otřes mozku, škrcení, vynucování si sexu násilím, vyhrožování fyzickou likvidací jako v případě v příloze č. I. **Žádná žena si nezaslouží, aby ji partner týral!** Týrající muž obvykle činí za své násilnické chování odpovědnou právě ženu, protože ho např. provokovala a popírá důsledky svého chování. Násilník ničí sebevědomí ženy, postupem času ji izoluje od okolí, příbuzných, přátel a někdy i od dětí. Izolace od rodiny se vyskytuje i v konkrétním případě uvedeném v příloze č. I. Nakonec je týrající muž jedinou osobou, která se chová k ženě občas laskavě. Dlouhodobé setrvávání v traumatizujícím prostředí má pro týranou ženu závažné fyzické a psychické následky, které mohou přetrvávat dlouhodobě. Následky týrání v souladu s klasifikací psychických poruch se projevují jako **relativní nebo posttraumatická porucha**. Deprese patří mezi nejčastější projevy u týraných žen.

„Typické znaky týrané ženy:

1. *Materiálně závislá na svém partnerovi.*
2. *Podřízená (submisivní) a poslušná.*
3. *Udržuje málo sociálních kontaktů s dalšími lidmi.*
4. *Často omlouvá mužovo chování jeho náladou nebo nepříjemnostmi, které prožil v práci, či jako důsledek zážitků z dětství.*
5. *Vystrašená.*
6. *S pocitem vlastní bezmocnosti a bezcennosti.*
7. *S intenzivními pocity viny a přesvědčením, že to, co se jí přihodilo, si zaslouží („Je to moje chyba...“).*
8. *Myslí si, že situace nemá řešení, ačkoliv už nemůže déle snést partnerovo násilí,*
9. *Rychle si zdůvodní, že je to poslední zbití, které ji potkalo, „vždyť přece je to jinak hodný manžel...“.*
10. *Stydí se vyprávět o svých zkušenostech a způsobech, jakými s ní partner zachází.*

11. *Extrémně emocionálně závislá na partnerovi (neumí si představit život bez něho, ale ani s ním).“*

Výše uvedené důvody vedou u týraných žen k tomu, že jsou nerozhodné ve věci, zda mají vůbec vyhledat nějakou pomoc či ne.

Postoje veřejnosti k násilí páchaném na ženách nejsou jednoznačně negativní narozdíl od postojů vůči násilí páchaném na dětech. Panuje větší předpoklad vlastního zavinění u žen, např. provokace. **Nikdo ale nemá právo na jiném páchat násilí!** Násilí nepatří mezi vhodné způsoby řešení konfliktu nebo partnerské krize. Násilí plodí násilí, čímž může dojít ke gradaci agrese. Pokud násilníkově jednání nikdo neodsoudí v blízkém či širším sociálním okolí, přispívá to k dalšímu udržování problému násilí na ženách.¹⁷

„Je-li cílem odstranit násilí vůči ženám, pak zákazy konkrétních praktik musí být doprovázeny politickými programy zaměřenými na nastolení a zajištění rovnosti mezi muži a ženami. Násilí na ženách – ať už nabývá jakékoli formy – vyplývá vposledku z nízké hodnoty, která je ženám přisuzována.“¹⁸

1.5.2 Děti jako oběti domácího násilí

Děti jsou pro násilníka vhodným objektem, neboť jsou fyzicky slabší, psychicky a sociálně nezralé a na dospělých (v případě domácího násilí přímo na agresorovi) závislé. Reálně násilí hrozí dítěti v rodině, proto je rodina pro dítě nebezpečným prostředím. **Syndrom CAN je označení pro týrané, zneužívané a zanedbávané dítě.** Toto označení se vyskytuje v odborné literatuře v problematice týkající se násilí páchaného na dětech.

„Syndrom CAN v sobě zahrnuje:

1. *Fyzické násilí (tělesné týrání).*
2. *Sexuální násilí (pohlavní zneužívání).*
3. *Psychické násilí (citové, emocionální týrání).*
4. *Zanedbávání.*
5. *Systémové týrání – tzv. druhotné ponižování.“*

¹⁷ ŠPATENKOVÁ, N., et al. *Krizová intervence pro praxi*. Praha : Grada Publishing, 2004, s.105-109.

¹⁸ RENZETTI, C., M. *Ženy, muži a společnost*. Praha : Karolinum, 2005, s. 376.

ad. 1.) **Fyzické násilí:** v rámci syndromu CAN nejpodrobněji prozkoumaný jev. Zahrnuje všechny akty fyzického násilí na dětech. Následkem jsou zranění různé intenzity. Zranění se vyskytují většinou na místech, která jsou obvykle zakrytá oblečením, proto okolí nemusí dlouho následky fyzického násilí na dítěti zaregistrovat.

ad. 2.) **Sexuální násilí:** jedná se o zneužití fyzické nebo psychické převahy vůči dítěti ze sexuálních důvodů. Sexuální zneužívání může mít podobu *nekontaktní* (např. exhibicionismus), *kontaktní* (veškeré praktiky vyžadující kontakt agresora s dítětem) a *sexuální využívání dětí* (pornografie, prostituce).

ad. 3.) **Psychické násilí:** zahrnuje ignorování dětí, jejich izolování, terorizování, neustálé kárání apod. Tento styl týrání doprovázejí obvykle jiné formy zneužívání dítěte, samo o sobě je velmi obtížně prokazatelné.

ad. 4.) **Zanedbávání:** jedná se o chronický nedostatek podnětů nezbytných pro normální vývoj dítěte.

ad. 5.) **Systémové týrání (tzv. druhotné ponižování):** týrání způsobené systémem, který by měl sloužit k pomoci a ochraně dětí a jejich rodin.

Zneužívání a týrání dětí se vyskytuje ve všech společenských vrstvách, netýká se pouze nižších socioekonomických rodin. Rizikovými faktory jsou **faktory týkající se vztahů v rodině**, struktury rodiny, vztahy rodičů k dítěti, tělesné nebo osobnostní charakteristiky komplikující péči o dítě. Další skupina **rizikových faktorů se vztahuje na rodiče**, jedná se např. o **jejich závislosti na alkoholu nebo drogách** apod.

Důsledky zneužívání, týrání a zanedbávání dětí v rodinách mohou mít dlouhodobý charakter. U některých dětí se mohou vyskytovat problémy v pozdějším věku, např. v dospívání a dospělosti. Tyto problémy se mohou projevat v partnerských vztazích a v manželství, popř. v rodičovských vztazích.¹⁹ Dále je u týraných dětí v dospělosti pravděpodobný výskyt menší tolerance k frustraci a zátěži, patrné jsou i tendence k sebevražednému chování, tendence k opakování negativních a destruktivních forem chování vůči okolí, přednostně vůči osobám, které jsou v pozici „slabšího“.²⁰

¹⁹ ŠPATENKOVÁ, N., et al. *Krizová intervence pro praxi*. Praha : Grada Publishing, 2004, s. 126-128.

²⁰ VODÁČKOVÁ, D., et al. *Krizová intervence*. Praha : Portál, 2007, s. 462.

1.5.3 Senioři jako oběti domácího násilí

Špatné zacházení se staršími lidmi má podobu jednorázového či opakovaného fyzického, psychologického, finančního zanedbávání. Může být vědomé či nevědomé. Objevuje se jak v domácím prostředí, tak ve formálních institucích – ústavech dlouhodobé péče, zdravotnických zařízeních atd. Způsobuje zbytečné trápení, zranění, ztrátu lidských práv a snižuje kvalitu života ve stáří. Samotní staří lidé většinou neradi vypovídají o týrání či zneužívání, neboť u nich převládají obavy z hanby a stigmatizace. Neradi přiznávají selhání v rodičovské roli. Mnohdy nemají alternativní řešení své situace.

Nejpravděpodobnějším „kandidátem“ týrání a zneužívání ve stáří je vdova, která sdílí svou domácnost se závislým synem, s psychickou nemocí či drogovou nebo alkoholovou závislostí. Nositeli násilí mohou být dále i příbuzní (vnuci, sourozenci seniora), přítel, soused, dobrovolný pracovník apod.²¹

Fyzické týrání u seniorů zahrnuje různé formy tělesného násilí. Tato forma týrání je ve srovnání s nepodáním nebo nedbalým podáváním léků snadněji identifikovatelná. Starší ženy nejsou ušetřeny **sexuálního zneužívání**. U **psychologického týrání seniorů** jsou to především slovní agrese, lhaní, ponižování, ignorace, vyloučení z rodinného života. Psychické ubližování je pro seniory horší než fyzické. Při **ekonomickém zneužívání** je senior okrádán o majetek a peníze.

Zanedbávání se projevuje nedostatkem pozornosti k seniorovi. Senioři se stávají obětí několika forem týrání, zneužívání i zanedbávání současně.

Mezi rizikové faktory týrání seniorů patří:

- Vznik týrání v souvislosti s poskytováním osobní péče o seniora – **pečovatel nezvládá stres spojený s touto péčí.**
- **Historie defektního vztahu** mezi poskytovatelem péče a jejím příjemcem.
- Jednostranná nebo vzájemná **závislost mezi seniorem a pachatelem násilí.** Týrání senioři jsou většinou v podřízené pozici vůči pečovateli, jsou odkázáni příležitostně na jejich praktickou či finanční pomoc.
- **Psychiatrické problémy, závislost, kriminální kariéra pachatele násilí.**
- **Nedostatek vnější sociální podpory** pro oběť. Senior nemá k dispozici nikoho z blízkých, kdo by mu poskytl emocionální podporu, praktickou či finanční pomoc. Jsou mu nedostupné společenské, formální zdroje pomoci a opory.

²¹ ŠPATENKOVÁ, N., et al. *Krizová intervence pro praxi*. Praha : Grada Publishing, 2004, s. 130-133.

Staří lidé nepodniknou kroky vedoucí k trestnímu oznámení většinou ze strachu, že by nebyli bráni vážně, že by byli označeni za pomatené, nebo že by pak násilí mohlo být ještě horší. Míra násilí i vývoj vztahů v rodině nebo domácnosti starého člověka někdy přinutí seniora požádat o sociálně-právní ochranu, protože se cítí být ohrožen na zdraví či je ohroženo bezpečí domova, může mu jít o holý život nebo udržení si střechy nad hlavou.²²

V případech, kdy je obětí domácího násilí starý člověk, nastává obrovský problém, a to nejen legislativní, ale také etický a morální. Složitost tohoto problému spočívá především v obtížnosti rozpoznání násilí (jeho zjevných stop) u starých lidí. U seniorů není zarážející, kdy starý člověk delší dobu nevychází z domu. Lidé v okolí si tuto skutečnost ani neuvědomí.

Starší lidé bezesporu patří k nejvíce ohrožené skupině obyvatel postižené kriminalitou. Jsou terčem pro násilníky, podvodníky a zloděje. Existují pachatelé, kteří se zaměřují pouze na seniory, neboť jsou přesvědčeni, že si tím tak zvyšují svou šanci na beztrestnost. Spoléhají na to, že starší člověk nebude klást až takový odpor, počítají u něj s horší pamětí, slabším zrakem a obecně pomalejšími reakcemi a vnímáním.

Senioři se nejčastěji stávají obětmi tří trestných činů:

- krádeže prosté dle § 247 trestního zákona;
- podvodu dle § 250 trestního zákona;
- loupežného přepadení dle téhož zákona.

Problematika násilí na seniorech by měla být postavena do stejné roviny jako násilí na dětech a ženách. **Celkově by se měla problematika domácího násilí plně rozšířit i o téma násilí na seniorech.**

„Pokud bude vyvolána celospolečenská diskuse a tento fenomén bude v popředí zájmu všech kompetentních osob, bude vyvolána i celospolečenská potřeba upozorňovat na tyto případy násilí a posílit sebevědomí seniorů.“²³

²² VODÁČKOVÁ, D., et al. *Krizová intervence*. Praha : Portál, 2007, s. 295.

²³ BURIÁNEK, J., KOVAŘÍK, J., et al. *Domácí násilí – násilí na mužích a seniorech*. Praha : Triton, 2006, s. 82-106.

1.5.4 Muži jako oběti násilí

Násilí páchané na mužích je specifické tím, že na jedné straně není patrná výrazná převaha síly na straně pachatele, ale na straně druhé může být přítomen silný potenciál manipulace nebo moci symbolické povahy. U násilí páchaného na mužích nelze zaměňovat pohlaví pachatele a oběti. V moderní společnosti dochází k oddělení soukromé a veřejné sféry a tato společnost je zároveň postavena na systému dvou pohlaví, z čehož vyplývá, že **domácí násilí ve vztahu k ženám a mužům vychází z rozdílných sociálních rámců a souvislostí.** „Ve většině případů sice bývá obětí domácího násilí žena, avšak právě toto nastavení posuzovacích kritérií může stěžovat pomoc mužům, kteří se stali obětí domácího násilí, protože pro ně zde vlastně „není místo“.“²⁴

Muži jsou oběťmi týrání a sexuálního zneužívání pouze zřídka. Stávají se **objekty násilí především v tzv. jednogenderových institucích**, např. armádě, vězení, zajateckých táborech aj. Sexuální násilí zde neslouží pouze k náhražkovému sexuálnímu uspokojení, ale k ponížení určitých mužů, kteří jsou poté nuceni vykonávat ženské role se všemi službami, které ženy mužům na svobodě poskytují. Muži jsou zde přeřazeni z kategorie mužů do kategorie žen.

Existuje však i **mezigenderové násilí žen vůči mužům** v tzv. privátní sféře (domácí násilí vůči mužům). **Násilí vůči mužům je obtížně prokazatelné, protože ženy volí rafinované formy psychického, verbálního a emocionálního násilí a vydírání.** Fyzické násilí je především doménou mužů. Násilí na mužích se komplikovaně prokazuje také z důvodu, že **muži nejsou ochotní vyhledávat institucionalizované formy psychosociální pomoci.** Týrání je pro muže velmi ponižující, stydí se vyhledat jakoukoliv pomoc. Toto týrání nekoresponduje s tradičním pojetím mužské role ve společnosti, není sociálně akceptováno. Od mužů se očekává, že jsou odvážní, silní a stateční a předpokládá se, že muži jsou fyzicky zdatnější než ženy. Týraný muž tak může vyvolávat ve svém okolí nejistotu, pohoršení nebo údiv.

„Muži, kteří jsou ohroženi násilím jsou většinou submisivní, neagresivní a spíše femininní. Svými partnerkami bývají popisováni jako „ňoumové“, mohou mít nějaký handicap (fyzický, psychický, sociální, ekonomický aj.) a často trpí sklony k nadváze. Zpravidla špatně navazují sociální (a tedy i partnerské) kontakty, nemají vytvořenou

²⁴ BURIÁNEK, J., KOVAŘÍK, J., et al. *Domácí násilí – násilí na mužích a seniorech*. Praha : Triton, 2006, s. 29-30.

sociálně podpůrnou sít' a se svojí partnerkou se seznámili na inzerát, který si podali oni.“²⁵

V souvislosti s domácím násilím, které páchají ženy na partnerech, vystupuje v kontextu utváření genderových identit **zásadní rozpor**, který navazuje na stereotypní tvrzení, že muži se nestávají oběťmi násilí ze strany partnerek. **Mužská identita je utvářena protikladně k identitě oběti.** Tato představa utváření mužskosti se neslučuje s tím, s čím je ze sociálního hlediska spojována oběť. Z toho poté vyplývá, že **identita muže a oběti se navzájem vylučují.** Mlčení ze strany obětí - mužů - tak tyto oběti dostává do širší sociální izolace. Navíc genderový aspekt se přenáší i do situace v pozdějším věku mužů. Panuje oprávněný předpoklad, že faktor pohlaví vstupuje i do řešení případů násilí vůči seniorům.

Prevence násilí na mužích by se měla obracet k bourání předsudků v širším sociálním kontextu a především k odkrytí spojení mezi mužskou identitou a obětí.²⁶

Nejen pouze mezi feministkami, ale v podvědomí celé veřejnosti převažuje představa, že muži jsou agresivní, že zneužívají svou sílu, nebo naopak svou silou slabší pohlaví zaštiťují. Celkově společnost na problematiku týraných mužů pohlíží bohužel s nedůvěrou.²⁷

1.6 Profil pachatele domácího násilí

V oblasti domácího násilí je více poznatků o obětech domácího násilí než o jeho pachatelích. V současné době neexistuje přesně vymezující typologie pachatelů domácího násilí.

Agresora (násilníka) lze definovat jako agresivního jedince trpícího poruchou osobnosti („psychopat“), ale může se také jednat např. o vnitřně nejistého muže, zpravidla silně závislého na své partnerce, se silnou touhou ovládat, kontrolovat, deparťovat a převychovávat. Na veřejnosti vystupuje jako pozorný manžel a milující otec. Svou inteligencí a suverénním vystupováním si dokáže získat nejen veřejnost, ale přesvědčit

²⁵ ŠPATENKOVÁ, N., et al. *Krizová intervence pro praxi*. Praha : Grada Publishing, 2004, s. 134-135.

²⁶ BURIÁNEK, J., KOVAŘÍK, J., et al. *Domácí násilí – násilí na mužích a seniorech*. Praha : Triton, 2006, s. 31.

²⁷ BANDITEROVÁ, E. *Tudy cesta nevede – slabé ženy, nebezpeční muži a jiné omyly radikálního feminismu*. Praha : Karolinum, 2004, s. 71.

(resp. obelhat) i odborníky.²⁸ Hlavní příčiny chování primárního agresora je možné spatřovat především v jeho osobnosti a v povahovém založení.

K dispozici jsou pouze orientační typologie pachatelů. Mezi **výrazné a časté typy pachatelů domácího násilí** patří:

- rozpadlý alkoholik;
- stresovaný slaboch: „vandal doma“, násilník potřebuje sám podporu, žena je zástupným odreagováním;
- nepolepšitelný násilník či „sociální sadista“;
- domácí násilník: pro okolí slušný člověk, většinou vysoce kvalifikovaný partner;
- normální násilník: „oběť“ vlastního nevydařeného dětství, kopíruje model původní rodiny;
- reaktivní násilník: reakce na domnělé nebo skutečné ústrky ze strany partnerky;
- jiný pachatel.²⁹

Poznatky o pachatelích domácího násilí pocházejí ze tří hlavních zdrojů:

1. z kriminologických výzkumů;
2. od obětí;
3. z psychologicky zaměřených výzkumů.

U **kriminologických výzkumů** převažuje zájem o reakce pachatelů na určité oficiální sankce. Na některé skupiny osob působí hrozba oficiálních sankcí odstrašujícím účinkem. **Podle sociálního ukotvení lze vymezit dva hlavní typy pachatelů domácího násilí:**

- **domácí násilník s dvojí tváří** = doma násilník, pro okolí slušná a seriózní osoba;
- **sociálně problémový pachatel domácího násilí.**

Tímto členěním dochází k rozlišení pachatele z vyšších a nižších sociálních vrstev. Přesné statistiky na výskyt těchto dvou typů v reálném životě prakticky neexistují. Panuje však shoda v tom, že v rodinách ze středních a vyšších vrstev se domácí násilí podstatně hůře odkrývá.

Druhým pramenem informací o pachatelích domácího násilí jsou **oběti**. Z tohoto zdroje pochází typologie, která člení pachatele podle způsobu použití týrání partnera. Např. **členění pachatelů podle Angličanky Pat Cravenové** je následující:

- surovec;

²⁸ ŠPATENKOVÁ, N., et al. *Krizová intervence pro praxi*. Praha : Grada Publishing, 2004, s. 106.

²⁹ ARNOŠT, K., et al. *Manuál pro pracovníky azylových domů – účastníky projektu Kormidlo*. Praha : Bílý kruh bezpečí, o. s., Sdružení azylových domů, Kraft Foods CR, s. r. o., 2002.

- žárlivec;
- špatný otec;
- lhář;
- vyděrač;
- sexuální násilník;
- pán domu;
- psychický utlačovatel.

Tyto typy Cravenová přesně popisuje a využívá je při terapii pro oběti domácího násilí. Samozřejmě může dojít ke kombinaci jednotlivých typů v konkrétním případě u jednoho pachatele. Podle údajů obětí domácího násilí **v ČR převládá spíše vyděračský surovec praktikující fyzické a psychické týrání**, jako je tomu v konkrétním případě v příloze č. I.

Psychopatologicky zaměřené výzkumy jsou třetím zdrojem poznatků o pachatelích domácího násilí. Koncentrují se spíše na psychiku násilníka a opírají se o klinicky zaměřené zkoumání typických rysů osobnosti zneužívatele. Zaměřují se na konkrétní výzkumné otázky. Tyto výsledky jsou převážně hodnoceny spíše jako příliš akademické pro svou nižší využitelnost.

V poslední době vznikají pokusy týkající se praktického použití třídění domácích násilníků. Např. **podle hlediska s přihlédnutím k příčinným či spouštěcím faktorům domácího násilí se dělí pachatel** na tyto typy:

- **čistý domácí agresor** = pachatel s dvojitou tváří, násilnický jen v rodině, jinak slušný člověk pro okolí;
- **generalista** = používá násilí v intimním vztahu i mimo něj vůči cizím osobám;
- **situační domácí agresor** = násilí do vztahu vnáší jasně vnější situační okolnosti;
- **na droze závislý pachatel domácího násilí** = domácí násilí spojeno s abúzem alkoholu či jiné drogy;
- vzácnější typy jako **sadistický agresor** = mučí, jeho praktiky přesahují běžný rámec.

Neexistuje definovatelný osobnostní profil domácího násilníka. Domácího násilí se mohou dopouštět různé osobnostní typy. Násilník má potřebu moci, kontroly a dominance nad obětí. *„Zneužívání je násilníkem používáno svobodně a „strategicky“ k tomu, aby oběť produkovala chování, které uspokojuje jeho potřeby.“* V případech domácího násilí může násilník změnit své chování snadněji než např. recidivující

pachatel trestné činnosti (zloděj, lupič, drogový dealer aj.). Záleží na tom, zda přijímá odpovědnost za své jednání a zda chce své chování změnit.

Důležitou roli představují formy pomoci násilníkovi, které je možné nabídnout. V zahraničí existují různé koncipované a odlišné účinné programy. Místo trestu může uložit soud atestované antiagresivní programy.³⁰

³⁰ MATOUŠEK, O., KOLÁČKOVÁ, J., KODYMOVÁ, P. *Sociální práce v praxi*. Praha : Portál, 2005, s. 228-233.

2 DOMÁCÍ NÁSILÍ V SYSTÉMU OSTATNÍCH SOCIÁLNÍCH PROBLÉMŮ

2.1 Závislost na omamných látkách ve vztahu k domácímu násilí

Typickým spouštěčem násilného chování je závislost na drogách a alkoholu, podílí se z více než 30% na domácím násilí, ale **alkohol nebo drogy nejsou příčinou násilí, pouze odbourávají zábrany, dochází jimi k zesílení agresivních impulsů.** Násilníci často využívají stav opilosti jako omluvu pro své agresivní chování. Pro některé ženy je přijatelnější věřit tomu, že jejich muž by se nechoval násilně, kdyby nepil. Ženy v těchto vztazích přijímají často roli záchránkyně a věří, že společně dokážou partnerův vztah k drogám překonat.

Závislý člověk na omamných látkách neprožívá svůj vnitřní konflikt, nevnímá vlastní životní krizi, vyhýbá se vědomě vlastní minulosti, současnosti a budoucnosti. V této činnosti mu pomáhají různé účinky chemických látek, které užívá; životní styl, který vede; ostatní závislí a jeho přesvědčení, které zastává. **Pachateli této trestné činnosti si přehlušují závislostí vlastní pocity méněcennosti a strach, že je partnerka opustí. Potvrzují si lásku oběti, která je ochotná se jejich jednání podvolit.** Jednání obětí poskytuje násilníkovi ujištění, že je oběť na něm závislá a miluje ho. Bohužel toto ujištění je pouze prchavé, závislý pachatel se propadá do závislosti na takovémto typu ujišťování o „lásce“ k němu a závislost se stále stupňuje.³¹

Závislý uživatel omamných látek, případně alkoholu se mnohdy projevuje agresivně, neboť se v dané situaci cítí být dost silný na to, aby projevil touto cestou své city a přání vůči ostatním. **U závislých je značně narušena schopnost adekvátně vnímat druhé lidi (i sebe sama).** Užívání drog je cesta, kterou volí člověk za účelem zmírnění psychické bolesti či prázdnoty, zmírnění projevů určité vztahové či osobní krize a po čase vede ke krizi.

Mezi doprovodné jevy užívání drog patří:

- nadměrná intoxikace s bezvědomím nebo poruchami vnímání;
- **násilí navazující na intoxikaci;**
- **znásilnění;**
- přepadení;
- sebevražedné tendence.

Význam užívání drog lze spatřovat v konfrontaci, ve vymezení identity a v tendenci k idealizaci popř. devalvaci druhých. Narkotický účinek psychoaktivní

³¹ Stopnásilí.cz. [cit. 5. listopadu 2008]. Dostupný na WWW : <<http://www.stopnasili.cz/zeny/je-pravda-ze.html>>

látky navozuje uspokojení určitých potřeb, které bývají za běžného stavu vědomí potlačeny.

Mezi možné formy odborné pomoci závislým a jejich blízkým patří streetwork (terénní práce), kontaktní centra, ústavní léčba na psychiatrii, léčba v terapeutické komunitě, ambulantní služby a ambulantní poradny, doléčovací centra, specializovaná zařízení pro dospívající a substituční terapie. Léčba závislosti je dlouhodobým a složitým procesem. V souvislosti s užíváním drog jsou evidovány četné případy úmrtí.³²

2.2 Sebevražedná tematika ve vztahu k domácímu násilí

Sebevražedná tematika může v určitých případech jako sociálně nežádoucí jev úzce souviset s domácím násilím. **Sebevražda** je projevem krize, který se může přihodit kterémukoli normálnímu jedinci v nenormální situaci. Je těžká a ohrožující pro svou nesrozumitelnost. Má předvídatelný vývoj. Je to zoufalý čin rozrušeného člověka, jehož mysl je zúžená, a který trpí nesrozumitelnou a neúnosnou bolestí.

Sebevražedný jedinec od smrti očekává často klid, pokoj, bezstarostný spánek, úlevu, možnost zapomenout na všechno trýznivé. Avšak **ohrožený člověk může zamýšlenou nebo započatou sebevraždou vydírat nebo manipulovat. Demonstrativní sebevražedné pokusy**, u kterých chybí touha zemřít, mohou představovat pro okolí výzvu, aby začalo naslouchat a poskytlo pomoc nebo se může jednat o **účelové jednání, snahu dosáhnout nějakých cílů, vydírání, výčitky, manipulace**. Takovému jednání je nutné naslouchat a brát je vážně, neboť se jedná o velmi nebezpečný způsob komunikace. **Nebezpečí představuje přistoupení na hrozby sebevraždou v rámci rodiny. Vyhrůžující jedinec** vzbuzuje v ostatních úzkost a nejistotu, někdy pocity viny, postupně **se stává absolutním vládcem rodiny**, vše se odehrává v tom smyslu, aby si hlavně něco neudělal.

Sebevražda přichází různými způsoby. Někdo o ní mluví delší dobu a po čase se o sebevraždu pokusí, nebo v tomto pokusu uspěje a rovnou zemře. Někdo o sebevraždě mluví jako o možnosti, uvažuje o ní, ale nikdy ji neuskuteční. Mohou však nastat i situace, kdy jedinec o sebevraždě nehovoří a tento akt končí smrtí. **Většina sebevražd je impulzivním činem**. Jedná se o **výsledek akutně probíhající krize**. Mezi **rizikové faktory** vedoucí k sebevraždě patří např. alkoholová závislost nebo jiná závislost, samota a osamělost a i skutečnost, pokud někdo blízký zemře sebevraždou.

³² VODÁČKOVÁ, D., et al. *Krizová intervence*. Praha : Portál, 2007, s. 427-439.

Česká republika se řadí mezi země s nejvyšším počtem sebevražd v Evropě, vedle Maďarska a Rakouska.

Dětské sebevraždy jsou v ČR druhou nejčastější příčinou úmrtí dětí, hned po úrazech. Děti sebevraždou reagují na rodinné konflikty, na neúnosné situace týrání a zneužívání, příčinou mohou být i nerozpoznané deprese. Sebevraždy se vyskytují častěji v souvislosti s tělesnou nemocí než s duševní.

„Krizová intervence v případě demonstrativních sebevražedných pokusů by se měla zaměřit na pročištění komunikace zúčastněných osob, na podporu pevných hranic, které není za žádných okolností dovoleno přestupovat.“³³

2.3 Pronásledování (stalking) ve vztahu k domácímu násilí

Dalším závažným sociálním problémem současnosti, který může vyústit v domácí násilí, představuje **pronásledování (stalking)**. Jedná se o obtěžující a zstrašující chování.

Stalking se projevuje převážně těmito způsoby:

- vyhrožováním;
- pozorováním;
- sledováním;
- docházením do místa bydliště či pracoviště oběti;
- opakovanými obtěžujícími telefonáty či SMS zprávami;
- zanecháváním psaných zpráv, předmětů;
- ničením osobního vlastnictví.

Toto chování vyvolává u oběti strach. Pronásledování je často doprovázené výhrůžkami nebo vlastním fyzickým násilím a může mít pro oběť závažné psychické i zdravotní důsledky. **Nejčastějším důvodem stalkingu je snaha někoho ovládat, kontrolovat, mít nad ním absolutní dohled a moc.**

Oběti pronásledování vykazují řadu psychických, sociálních a zdravotních důsledků, které mohou oběť negativně ovlivňovat jak při výkonu v zaměstnání, tak i v sociálních vztazích. Pronásledování ovlivňuje život oběti v mnoha aspektech. Oběť musí změnit své návyky, často musí změnit zaměstnání, bydliště, přátele. **Stalking se netýká pouze sociálně slabých vrstev, vyskytuje se napříč společenskými**

³³ VODÁČKOVÁ, D., et al. *Krizová intervence*. Praha : Portál, 2007, s. 483-494.

skupinami, nezávisle na vzdělání či ekonomické situaci. Stalkeři za své chování necítí žádnou odpovědnost. Jejich omluvou je tvrzení, že je oběť vyprovokovala, nebo že jde o osudovou lásku. **Nejčastější obětí pronásledování se stává svobodný člověk žijící bez partnera nebo osoba krátce po partnerském rozchodu.**

Stalkery se mohou stát dřívější partneři/partnerky obětí domácího násilí. Zde je patrná spojitost problematiky partnerského násilí a pronásledování. **Nebezpečné obtěžování je častým pokračováním domácího násilí.** Násilí nekončí ukončením vztahu a odchodem oběti, neboť pachatel si chce udržet nad obětí kontrolu a moc. Pronásledování může trvat několik měsíců až let.³⁴

Nejintenzivněji se problematikou stalkingu v České republice zabývá sdružení Bílý kruh bezpečí. **Mezi typické projevy nebezpečného pronásledování patří obvykle tři stupně chování:**

1. Na počátku „nevinné“ pokusy o náhodný kontakt prostřednictvím textových zpráv či e-mailu. Obsah může být příjemný i zastrašující.
2. Druhý stupeň představují **přímé či nepřímé výhrůžky** směřované oběti, které u ní vyvolávají strach a obavy.
3. Posledním – třetím – stupněm je **ničení věcí.**

Toto chování začíná být velmi vážné v momentě, když pronásledování předcházelo násilí ve vztahu, tedy domácí násilí. **Stalkingu se dá předejít vhodným výběrem partnera.** Partnerka by si měla pečlivě všimnout jeho reakcí na stres, především na situace, kde dochází ke zmaření cesty k cíli.

Nejdeálnější obranou před pronásledováním je úplná **ignorace pronásledovatele. Možnosti obrany jsou dvě: privátní a institucionální.** Jak již bylo zmíněno, je nezbytné přerušit osobní kontakty s pronásledovatelem, vyhýbat se místům možného setkání, projevy pronásledování evidovat a zdokumentovat, informovat své blízké okolí o pronásledování a vyhledat pomoc. Odbornou pomoc je možné vyhledat v poradnách Bílého kruhu bezpečí, v organizaci pro pomoc obětem trestných činů.³⁵

V České republice se problematika pronásledování dostává do podvědomí veřejnosti nejčastěji prostřednictvím médií, které informují o jednotlivých případech, a to zejména pokud tyto končí smrtí oběti. **V současné době není bohužel pronásledování (stalking) zakotveno v právním řádu a stalking jako takový není trestným činem.** Obvykle je obtížné pro oběti pronásledování dokazovat opakované

³⁴ MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ, B., POKORNÁ, D., TOUFAROVÁ, M. *Partnerské násilí*. Praha : LINDE, 2008, s. 53-55.

³⁵ Bílý kruh bezpečí, o. s. [cit. 5. listopadu 2008]. Dostupný na WWW : <http://www.bkb.cz/redaction.php?action=showRedaction&id_categoryNode=292>

kontaktování, nadávky či zastrašování. **Opakované útoky jsou řešeny pouze v rámci přestupkového řízení.** Pachateli nehrozí za jeho chování závažnější postih, oběti chybí účinná ochrana.³⁶

Jednotlivé případy jsou řešeny v rámci civilního soudu, kde je možné podat žalobu na ochranu osobnosti. Existenci naléhavé potřeby chránit poškozeného nebo jemu blízké osoby upravuje **návrh Věcného záměru trestního řádu**, který schválila vláda ČR. Tato potřeba se vyskytuje zejména v souvislosti s domácím násilím nebo pronásledováním (stalkingem). **Současná právní úprava umožňuje pouze ukládat obviněnému předběžná opatření v souvislosti s náhradou vazby**, tato forma je však u domácího násilí a pronásledování nedostatečná. Tudíž, aby došlo k zabránění obviněnému v pokračování v trestné činnosti, bude možné uložit jako **předběžná opatření**:

- zákaz styku s poškozeným nebo jeho vyhledávání;
- zákaz styku s konkrétně vymezenými osobami a jejich vyhledávání;
- zákaz návštěv konkrétně vymezených míst, akcí, zařízení nebo jiných prostředí;
- příkaz zdržovat se v místě svého pobytu;
- příkaz nezdržovat se na určitém místě;
- zákaz vycestovat za hranice České republiky apod.³⁷

S návrhem, aby se stalo pronásledování (stalking) trestným činem přišlo sdružení Bílý kruh bezpečí, záštitu nad návrhem zákona převzala ministryně pro lidská práva Džamila Stehlíková. Ministr spravedlnosti Jiří Pospíšil tento návrh zařadil do novely trestního zákoníku. Trestnému činu stalkerství byl v trestním zákoníku přiřazen § 352.³⁸

Paragraf o stalkingu: „(...) kdo jiného dlouhodobě pronásleduje tím, že vyhrožuje ublížením na zdraví nebo jinou újmu jemu nebo jeho osobám blízkým, vyhledává jeho osobní blízkost nebo jej sleduje, vytrvale jej prostřednictvím prostředků elektronických komunikací, písemně nebo jinak kontaktuje, omezuje jej v jeho obvyklém způsobu života, nebo zneužije jeho osobních údajů za účelem získání osobního nebo jiného kontaktu, a toto jednání je způsobilé vzbudit v něm důvodnou obavu o jeho život

³⁶ MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ, B., POKORNÁ, D., TOUFAROVÁ, M. *Partnerské násilí*. Praha : LINDE, 2008, s. 55.

³⁷ STEINEROVÁ, Z. *Legislativní rada vlády ČR schválila Věcný záměr trestního řádu*. Praha, 2008. [cit. 10. listopadu 2008]. Dostupný na WWW <<http://portal.justice.cz/ms/ms.aspx?o=23&j=33&h=1&q=dom%u00e1c%u00ed+n%u00e1sil%u00ed&=257839>>

³⁸ LIDOVÉ NOVINY. *Za soustavné obtěžování vězení, navrhuje vláda*. [cit. 5. listopadu 2008]. Dostupný na WWW : <<http://www.stalking.estranky.cz/stranka/o-stalkingu-v-tisku>>

*nebo zdraví nebo o život a zdraví osob jemu blízkých, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti, odnětím svobody na šest měsíců až tři roky bude pachatel potrestán, spáchá-li uvedený čin vůči dítěti nebo těhotné ženě, se zbraní nebo nejméně se dvěma osobami.*³⁹

Dne 11.11.2008 schválili poslanci ústavní většinou nový trestní zákoník, který nově trestá i pronásledování, takzvaný stalking. Pokud se zákonem budou souhlasit i senátoři a prezident, začne platit od roku 2010.⁴⁰

³⁹ *Paragraf o stalkingu.* [cit. 5. listopadu 2008]. Dostupný na WWW :
<<http://aktualne.centrum.cz/domaci/soudy-a-pravo/clanek.phtml?id=609167>>

⁴⁰ *Poslanci přepsali trestní zákoník, odpovědnost dětí snížili na 14 let.* [cit. 11. listopadu 2008]. Dostupný na WWW :
< http://zpravy.idnes.cz/poslanci-prepsali-trestni-zakonik-odpovednost-deti-snizili-na-14-let-1i1-domaci.asp?c=A081111_165202_domaci_adb>

3 PRÁVNÍ A POLITICKÉ ŘEŠENÍ

3.1 Legislativa České republiky týkající se ochrany před domácím násilím

Ochrana oběti by měla být základem intervence v případech domácího násilí. Legislativní opatření a možnosti právní ochrany obětí významně ovlivňují efektivnost prevence opakování násilí v rodině a pomoc a ochranu osobě ohrožené domácím násilím.

V českém právním systému je ochrana obětí domácího násilí obecně zakotvena v rámci občanského práva, zákona o rodině, policejního zákona, zákona o přestupcích a také v trestním zákoně.⁴¹

3.1.1 Trestní zákon

Zákonem č. 91/2004 Sb. došlo k novelizaci trestního zákona, který s účinností od 1. 6. 2004 zavedl v § 215a novou skutkovou podstatu trestného činu „**Týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě**“.⁴² Původní § 215 „Týrání svěřené osoby“ v původním znění zákona č. 140/1961 se netýkal obětí domácího násilí, které nebyly v pachatelově péči nebo výchově (týkalo se především manželek a družek pachatelů), proto došlo k novele trestního zákona, do kterého byl analogicky zařazen již shora zmiňovaný § 215a.⁴³

§ 215a – Týrání osoby blízké žijící ve společném domě nebo bytě. V prosinci 2003 přijala Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky novelu trestního zákona, která vložení § 215a zavádí trestnost týrání osoby blízké žijící ve společném domě nebo bytě, a to s účinností od 1. 6. 2004. **Týráním je myšleno úmyslné zlé nakládání s blízkou osobou, které se vyznačuje vyšším stupněm hrubosti a bezcitnosti a určitou trvalostí, které tato osoba pociťuje jako těžké příkoří.** Trvalost pachatelova jednání je nutné posuzovat v závislosti na intenzitě zlého nakládání. Není zde požadavek, aby se jednalo o soustavné konání nebo jednání, které se děje delší dobu, rovněž se nevyžaduje vznik následků na zdraví.⁴⁴

⁴¹ MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ, B., POKORNÁ, D., TOUFAROVÁ, M. *Partnerské násilí*. Praha : LINDE, 2008, s. 68.

⁴² VOŇKOVÁ, J., et al. *Metodický rámec práce Intervenčních center a podpora jejich vzniku*. Praha : Bílý kruh bezpečí, o. s., 2007, s. 19.

⁴³ CONWAYOVÁ, H., L. *Domácí násilí*. Praha : Albatros, 2007, s. 78.

⁴⁴ MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ, B., POKORNÁ, D., TOUFAROVÁ, M. *Partnerské násilí*. Praha : LINDE, 2008, s. 68-69.

Podle § 215a trestního zákona bude ten, kdo týrá osobu blízkou nebo jinou osobu žijící s ním ve společně obývaném bytě nebo domě, potrestán odnětím svobody až na tři léta. Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci (1) zvláště surovým způsobem nebo na více osobách nebo pokračuje-li v páčání takového činu po delší dobu.⁴⁵

Skutková podstata podle § 215a není zařazena ve výčtu trestných činů podle § 163 trestního řádu, tj. **k zahájení trestního stíhání podle § 215a není třeba souhlasu poškozeného.**⁴⁶

Pachatel domácího násilí se může dopouštět v rámci rodiny těchto dalších trestných činů podle zákona č. 140/1961 Sb., trestního zákona:

- **§ 197a Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci**

Kdo jinému vyhrožuje usmrcením, těžkou újmou na zdraví nebo jinou těžkou újmou takovým způsobem, že to může vzbudit důvodnou obavu, může být potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo peněžitým trestem. Jinou těžkou újmou se rozumí např. vyhrožování způsobením škody velkého rozsahu nebo na věci vysoké umělecké hodnoty, ke které má poškozený citový vztah, nebo vyhrožování usmrcením i osobě poškozenému blízké apod. Důvodnou obavou se rozumí vyšší stupeň tísnivého pocitu ze zla, kterým je vyhrožováno. Není třeba, aby dotyčný, kterému je vyhrožováno, byl přítomen. Stačí, jestliže je výhrůžka adresována poškozenému takovým způsobem, že si je pachatel vědom toho, že se poškozený o ní dozví.

- **§ 213 Zanedbání povinné výživy**

Kdo neplní, byť i z nedbalosti, svou zákonnou povinnost vyživovat nebo zaopatřovat jiného, může být potrestán odnětím svobody až na tři léta. Jedná se o povinnost, která vyplývá ze zákona o rodině. Tato povinnost spočívá nejen v poskytování peněžitého plnění, ale i v povinnosti poskytovat oprávněnému stravu, ošacení, bydlení, pečovat o jeho zdraví, čistotu, vykonávat nad ním dohled a popř. opatřovat další prostředky potřebné pro všestranný rozvoj.

⁴⁵ Zákon č. 91/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů. § 215a odst. (1), odst. (2) písm. a), písm. b). [cit. 3. prosince 2008]. Dostupný na WWW : http://business.center.cz/business/pravo/zakony/trestni_zakon/

⁴⁶ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád). § 163 odst. (1). Ostrava, 2007, s. 145.

- **§ 215 Týrání svěřené osoby**
 Toto ustanovení chrání osoby, které jsou vzhledem ke svému věku nebo z jiných důvodů v péči nebo výchově jiných osob. Poškozeným může být dítě i zletilá osoba, která je pro stáří, nemoc, invaliditu aj. odkázána na péči jiných osob. Týráním je myšleno zlé nakládání se svěřenou osobou, vyznačující se vyšším stupněm hrubosti, které tato osoba pocítuje jako těžké příkoří. Pachatelem může být jen ten, kdo vykonává ve vztahu k týrané osobě péči nebo výchovu a může být potrestán odnětím svobody na šest měsíců až osm let.
- **§ 221 Ublížení na zdraví**
 Těžkou újmu na zdraví se rozumí jen vážná porucha zdraví nebo vážné onemocnění. V tomto případě je to např. zohyzdění, mučivé útrapy, delší porucha zdraví aj. Kdo jinému úmyslně způsobí těžkou újmu, může být potrestán odnětím svobody na dvě léta až dvanáct let.
- **§ 231 Omezování osobní svobody**
 Bránění v užívání osobní svobody je zásah, kterým se znemožňuje nebo omezuje volný pohyb člověka a zároveň se mu zabraňuje o svém pohybu svobodně rozhodovat. K bránění musí dojít bez oprávnění. Pachateli hrozí trest odnětí svobody až na deset let.
- **§ 232 Zbavení osobní svobody**
 Zbavení osobní svobody znamená trvalé nebo alespoň dlouho trvající omezení osobní svobody blížící se uvěznění, kdy je osvobození velmi ztížené či zvláště obtížné. Pachateli hrozí trest odnětí svobody na tři léta až dvanáct let.
- **§ 235 Vydírání**
 Pohrůzkou násilí je myšleno jak pohrůzka bezprostředního násilí, tak i pohrůzka násilí, které má být vykonáno nikoliv ihned, ale teprve v bližší nebo vzdálenější budoucnosti. Kdo jiného násilím, pohrůzkou násilí nebo pohrůzkou jiné těžké újmy nutí, aby něco konal, opominul nebo trpěl, může být potrestán odnětím svobody až na dvanáct let.
- **§ 237 Útisk**
 Kdo jiného nutí, zneužívaje jeho tísně nebo závislosti, aby něco konal, opominul nebo trpěl, může být potrestán odnětím svobody až na šest měsíců. Pachatel se zde omezuje na zneužití něčí tísně nebo závislosti. Tíseň je přechodný stav, který je vyvolaný nepříznivými okolnostmi vedoucími k omezení volnosti

v rozhodování. Závislost je stav, ve kterém se osoba nemůže svobodně rozhodovat vzhledem k tomu, že je v určitém směru odkázána na pachatele.

- **§ 241 Znásilnění**

Kdo násilím nebo pohrůžkou bezprostředního násilí nutí ženu k souloži, nebo kdo k takovému činu zneužije její bezbrannosti, může být potrestán odnětím svobody na dvě léta až patnáct let. Nezáleží na věku osoby ženského pohlaví a vztahu k pachateli. Násilím se rozumí použití fyzické síly ze strany pachatele za účelem překonání odporu ženy a dosažení soulože proti její vůli. Bezprostředním násilím je pohrůžka, že násilí bude použito, pokud se napadená žena nepodrobí útočníkovi.

- **§ 242 Pohlavní zneužívání – zneužití osoby mladší 15 let**

Kdo vykoná soulož s osobou mladší než 15 let nebo kdo takové osoby jiným způsobem pohlavně zneužije, může být potrestán odnětím svobody na jeden rok až patnáct let. Není rozhodující, z čí strany vzešla k pohlavnímu styku iniciativa, zda zneužitá osoba dala k pohlavnímu styku souhlas či nikoliv. Za jiný způsob pohlavního zneužití jsou považovány intenzivnější zásahy do pohlavní sféry poškozených, které vedou k sexuálnímu vzrušení pachatele. Pohlavní zneužívání jiným způsobem než souloží se může dopustit i osoba stejného pohlaví jako poškozený.

Výše trestu u všech uvedených trestných činů závisí na způsobeném následku a pohnutce jednání pachatele.

Další ustanovení trestního zákona vztahující se k problematice domácího násilí:

- § 171 Maření výkonu úředního rozhodnutí;
- § 185 Nedovolené ozbrojování;
- § 202 Výtržnictví;
- § 205 Ohrožování mravnosti;
- § 216 Únos;
- § 217 Ohrožování mravní výchovy mládeže;
- § 219 Vražda;
- § 238 Porušování domovní svobody;
- § 249 Neoprávněné užívání cizí věci;
- § 249a Neoprávněný zásah do práva k domu, bytu nebo nebytovému prostoru;

- § 257 Poškození cizí věci.⁴⁷

Dále pro účely úpravy postupu Policie České republiky při oznámení, prověřování a vyšetřování případů domácího násilí byly vydány tyto metodické pokyny:

1. Metodický pokyn ředitele Úřadu služby kriminální policie a vyšetřování Policejního prezidia České republiky: vydán 10. 9. 2004.
2. Závazný pokyn policejního prezidenta č. 179 ze dne 27. 11. 2006.

3.1.2 Zákon č. 135/2006 Sb.

Dne 14. března 2006 byl přijat zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím. Modelem pro návrh tohoto zákona byl rakouský zákon proti domácímu násilí, který zavedl tzv. **institut vykázaní** již v roce 1997.

Zákonem č. 135/2006 Sb. se mění tyto zákony:

- zákon o Policii České republiky (z. č. 283/1991 Sb.);
- občanský soudní řád (z. č. 99/1963 Sb.);
- trestní zákon (z. č. 140/1961 Sb.);
- zákon o sociálním zabezpečení (z. č. 100/1988 Sb.);
- zákon o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení (z. č. 114/1988 Sb.).⁴⁸

Změnou zákona o Policii ČR s účinností od 1. 1. 2007 získává Policie ČR nové oprávnění rozhodnout o vykázaní ze společného obydlí a zákazu vstupu do něj na dobu 10 dnů. O prodloužení této doby, maximálně na dobu jednoho roku, je možné požádat předběžným opatřením.⁴⁹

Podle § 21a odst. (1) zákona o Policii ČR je policista oprávněn: „Lze-li na základě zjištěných skutečností, zejména s ohledem na předcházející útoky, důvodně předpokládat, že dojde k nebezpečnému útoku proti životu, zdraví, svobodě nebo zvláště závažnému útoku proti lidské důstojnosti, vykázat z bytu nebo domu společně obývaného s ohroženou osobou jakož i z jeho bezprostředního okolí, toho kdo je podezřelý

⁴⁷ MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ, B., POKORNÁ, D., TOUFAROVÁ, M. *Partnerské násilí*. Praha : LINDE, 2008, s. 69-72.

⁴⁸ MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ, B., POKORNÁ, D., TOUFAROVÁ, M. *Partnerské násilí*. Praha : LINDE, 2008, s. 72.

⁴⁹ Zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím. § 21d odst. (1), odst. (2). [cit. 3. prosince 2008]. Dostupný na WWW : < <http://www.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?zdroj=sb06135&cd=76&typ=r>>

*z takového jednání. Součástí vykázání je také zákaz návratu do vymezených prostor. Toto rozhodnutí je účinné v okamžiku, kdy bylo prokazatelně sděleno osobě, proti které směřuje. Vykázaná osoba je povinna neprodleně opustit místo, na které se rozhodnutí o vykázání vztahuje.*⁵⁰

Rozhodnutí o vykázání se vydává bez projednání věci a z úřední povinnosti, není nutný souhlas ohrožené osoby.

Rozhodnutí o vykázání se písemně vyhotoví do 24 hodin od vstupu policisty do společného obydlí. V opise se poté doručí vykázané osobě a ohrožené osobě. Opis rozhodnutí o vykázání má povinnost policista doručit do 24 hodin od jeho vydání spolu s opisem úředního záznamu podle § 21a odst. (6) příslušnému intervenčnímu centru. Pokud ve společném obydlí, na které se rozhodnutí o vykázání vztahuje, žije nezletilá osoba, doručí se opis rozhodnutí o vykázání spolu s opisem úředního záznamu ve stejné lhůtě také příslušnému orgánu sociálně-právní ochrany dětí.⁵¹

Změna občanského soudního řádu: podle § 76b odst. (1) občanského soudního řádu může předseda senátu, je-li jednáním účastníka, proti kterému návrh směřuje, vážným způsobem ohrožen život, zdraví, svoboda nebo lidská důstojnost navrhovatele, **předběžným opatřením** uložit účastníku, proti kterému návrh směřuje, zejména aby: „a) dočasně opustil byt nebo dům společně obývaný s navrhovatelem (dále jen „společné obydlí“), jakož i jeho bezprostřední okolí, nebo do něj nevstupoval, a b) se zdržoval setkávání s navrhovatelem a navazování kontaktů s ním.“⁵²

Dle § 76b odst. (3) trvá předběžné opatření podle odst. (1) jeden měsíc od jeho vykonatelnosti. Jestliže předcházelo rozhodnutí o návrhu na předběžné opatření podle odst. (1) rozhodnutí Policie České republiky o vykázání ze společného obydlí a zákazu vstupu do něj, počíná tato lhůta dnem následujícím po dni, v němž uplynula lhůta stanovená v rozhodnutí o vykázání ze společného obydlí a zákazu vstupu do něj. V případě podání návrhu na prodloužení předběžného opatření podle odstavce (4) neskončí lhůta dříve, než soud o takovém prodloužení rozhodne.

Bylo-li před uplynutím doby uvedené v odst. (3) zahájeno řízení ve věci samé, může předseda senátu na návrh navrhovatele rozhodnout o prodloužení doby trvání předběžného opatření; vezme přitom v úvahu trvání stavu ohrožení navrhovatele podle

⁵⁰ Zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím. § 21a odst. (1). [cit. 3. prosince 2008]. Dostupný na WWW :

< <http://www.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?zdroj=sb06135&cd=76&typ=r>>

⁵¹ Zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím. § 2b odst. (1), odst. (2). [cit. 3. prosince 2008]. Dostupný na WWW :

< <http://www.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?zdroj=sb06135&cd=76&typ=r>>

⁵² Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád. § 76b odst. (1) písm. a), písm. b). [cit. 3. prosince 2008]. Dostupný na WWW : < <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/osr/>>

odst. (1), obsah a důvody podaného návrhu na zahájení řízení ve věci samé, majetkové či jiné poměry účastníků včetně vlastnických a jiných vztahů ke společnému obydlí, na které se vztahuje předběžné opatření, a další rozhodné okolnosti. Předběžné opatření však zanikne nejpozději uplynutím doby jednoho roku od okamžiku jeho nařízení.

Rozhodnutí o návrhu předběžného opatření podle odst. (1) není podmíněno předchozím rozhodnutím Policie České republiky podle zvláštního právního předpisu.⁵³

Změna zákona o sociálním zabezpečení: podle § 74a odst. (1) zákona o sociálním zabezpečení se osobám, které jsou ohroženy násilným chováním ze strany osob blízkých nebo osob žijících s nimi ve společném bytě nebo domě, poskytuje bezprostřední individuální psychologická a sociální pomoc ambulantní nebo azylové povahy. Těmto osobám se rovněž zprostředkuje poskytnutí následné pomoci zejména sociální, lékařské, psychologické a právní. Pro poskytování pomoci těmto osobám se zřizují **intervenční centra**.⁵⁴

Součástí pomoci podle odst. (1) je i spolupráce a vzájemná informovanost mezi orgány sociálně-právní ochrany dětí, obcemi, orgány Policie České republiky a obecní policie, nestátními a charitativními organizacemi. Intervenční centra plní koordinační úlohu mezi zúčastněnými institucemi při pomoci osobám ohroženým násilným chováním a vyhodnocují vzájemnou spolupráci.⁵⁵

Změna trestního zákona: dochází k výslovnému doplnění skutkové podstaty podle § 171 – maření výkonu úředního rozhodnutí o případ maření rozhodnutí o vykázání násilné osoby vydaného ve správním řízení (policejní vykázání) nebo na základě předběžného opatření soudu.⁵⁶

Schválený zákon propojuje strukturu nástrojů účinné ochrany před domácím násilím. Policejním vykázáním agresora dochází k odvrácení hrozícího nebezpečí a stanoví se povinnost následné kontroly, zda násilná osoba uložená omezení dodržuje. Současně na základě vykázání dochází k iniciaci pomoci intervenčního centra ohrožené osobě.⁵⁷

⁵³ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád. § 76b odst. (3), odst. (4), odst. (5). [cit. 3. prosince 2008]. Dostupný na WWW : < <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/osr/>>

⁵⁴ Zákon č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení. § 74a, odst. (1). [cit. 3. prosince 2008]. Dostupný na WWW : < <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/socialzab/>>

⁵⁵ Zákon č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení. § 74a, odst. (2). [cit. 3. prosince 2008]. Dostupný na WWW : < <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/socialzab/>>

⁵⁶ Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon. § 171 odst. (1) písm. e). Ostrava, 2007, s. 40–41.

⁵⁷ VOŇKOVÁ, J., et al. *Metodický rámec práce intervenčních center a podpora jejich vzniku*. Praha : Bílý kruh bezpečí, o. s., 2007, s. 20.

3.1.3 Zákon č. 200/1990 Sb.

Podle § 49 odst. (1) písm. d), zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích je možné uložit peněžní sankce v případě protiprávního jednání mezi blízkými osobami, které nevykazuje znaky nebezpečnosti trestného činu. **V případě domácího násilí se jedná o vyhrožování újmou na zdraví, o drobné ublížení na zdraví, o schválnost nebo jiné hrubé jednání.** Peněžní sankce zde může dosahovat výše až 3000 Kč.⁵⁸

3.1.4 Zákon č. 108/2006 Sb.

Tento zákon nabyl účinnosti dnem 1. 1. 2007 stejně jako zákon o ochraně před domácím násilím. **Platné znění tohoto zákona vymezuje činnost intervenčních center § 60a jako specializovanou sociální službu.** Zároveň došlo i k doplnění § 34 odst. (1), který vyjmenovává zařízení sociálních služeb, o nové písm. s) – **intervenční centra.**

Intervenční centra jako specializovaná sociální služba jsou stejně jako ostatní zařízení sociálních služeb vázána obecnými ustanoveními zákona o sociálních službách.

Zákonem č. 109/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o sociálních službách, se v zákoně č. 114/1988 Sb., o působnosti orgánů v ČR v sociálním zabezpečení dnem 1. 1. 2007 ruší ustanovení § 3, § 45 a § 46, která zakládala povinnost krajů zřizovat a spravovat intervenční centra. Kraje mohou podle § 14 zákona o krajích, ale také nemusí v rámci své samostatné působnosti intervenční centra zřizovat.⁵⁹

3.2 Intervenční centra – jejich činnost a význam

Zákon č. 135/2006 Sb. zřídil v České republice od 1. ledna 2007 na úrovni krajů intervenční centra, která mají mít klíčovou roli v systému řešení domácího násilí. **Úkolem je poskytovat sociální, psychologickou a právní pomoc osobám ohroženým domácím násilím.**⁶⁰

Činnost intervenčních center je vymezena v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v § 60a jako specializovaná sociální služba.

⁵⁸ Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích. § 49 odst. (1) písm. d), odst. (2). [cit. 3. prosince 2008].

Dostupný na WWW : < <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/prestupky/>>

⁵⁹ VOŇKOVÁ, J., et al. *Metodický rámec práce intervenčních center a podpora jejich vzniku*. Praha : Bílý kruh bezpečí, o. s., 2007, s. 21.

⁶⁰ CONWAYOVÁ, H., L. *Domácí násilí*. Praha : Albatros, 2007, s. 90-91.

Podle odst. (1): „Na základě rozhodnutí o vykázání ze společného obydlí nebo zákazu vstupu do něj vydaného podle zvláštního právního předpisu 26), je osobě ohrožené násilným chováním vykázané osoby nabídnuta pomoc nejpozději do 48 hodin od doručení opisu tohoto rozhodnutí intervenčnímu centru. Pomoc intervenčního centra může být poskytnuta rovněž na základě žádosti osoby ohrožené násilným chováním jiné osoby obývající s ní společné obydlí nebo i bez takového podnětu, a to bezodkladně poté, co se intervenční centrum o ohrožení osoby násilným chováním dozví. Sociální služby v intervenčním centru jsou poskytovány jako služby ambulantní, terénní nebo pobytové.“

Kromě jiného obsahuje odstavec (1) informaci, že součástí služeb intervenčního centra je koordinace pomoci poskytované orgány veřejné správy a dalšími právníckými a fyzickými osobami osobě ohrožené útokem.⁶¹ Dále pak z § 60a odst. (2) písm. c) uvedeného zákona vyplývá, že služby intervenčního centra zahrnují i „spolupráci a vzájemnou informovanost mezi intervenčními centry, orgány sociálně právní ochrany dětí, obcemi, orgány Policie České republiky a obecní policie, nestátními a charitativními organizacemi, jakož i ostatními orgány veřejné správy.“⁶²

Součinnost policie s jinými subjekty jako jsou státní orgány, orgány samosprávy, obecní policie a intervenční centra rovněž obsahuje článek č. 18 Závazného pokynu č. 179 Policejního prezidenta ze dne 27. listopadu 2006.⁶³

Služba podle odstavce 1 obsahuje tyto základní činnosti:

- a) sociálně terapeutické činnosti,
- b) pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.

Služba podle odstavce 1 poskytovaná formou pobytových služeb obsahuje vedle základních činností uvedených v odstavci 2 tyto základní činnosti:

- a) poskytnutí ubytování,
- b) poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy.⁶⁴

Pomoc ohroženým osobám kromě intervenčních center poskytují např. i azylové domy, linky důvěry, různé charitativní a neziskové organizace.

⁶¹ Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. § 60a, odst. (1). [cit. 3. prosince 2008]. Dostupný na WWW : < <http://www.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?cd=76&typ=r&zdroj=sb06108>>

⁶² Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. § 60a, odst. (2), písm. c). [cit. 3. prosince 2008]. Dostupný na WWW : < <http://www.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?cd=76&typ=r&zdroj=sb06108>>

⁶³ Závazný pokyn č. 179 Policejního prezidenta ze dne 27. listopadu 2006. čl. č. 18. [cit. 3. prosince 2008]. Dostupný na WWW : < <http://www.rovnopravnost.cz/images/redaktor/a6b99-179.rtf>>

⁶⁴ VOŇKOVÁ, J., et al. *Metodický rámec práce intervenčních center a podpora jejich vzniku*. Praha : Bílý kruh bezpečí, o. s., 2007, s. 21.

3.2.1 *Intervenční centrum České Budějovice*

Zřizovatelem Intervenčního centra pro osoby ohrožené domácím násilím v Českých Budějovicích je Diecézní charita České Budějovice, se sídlem v Kanovnické ul. 11, České Budějovice. Toto speciální sociální zařízení bylo zaregistrováno v srpnu 2007 dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Jeho působnost je v rámci celého Jihočeského kraje. Služby jsou poskytovány bezplatně. Jeho činnost je zaměřena na přechodnou, odbornou pomoc a nehmotnou podporu osobám ohroženým domácím násilím, jak v souvislosti s policejním vykázáním násilné osoby ze společného obydlí, tak na základě žádosti osoby ohrožené domácím násilím, a to i bez předchozího policejního vykázání násilné osoby ze společného obydlí. **Cílem práce je napomoci uživateli vyřešit jeho krizovou situaci způsobenou domácím násilím a jeho návrat k běžnému životu.** Služba je určena osobám starším 18 let, kteří potřebují radu či pomoc v oblasti domácího násilí v rámci celého Jihočeského kraje.⁶⁵

Dle informace Mgr. Vlasty Petříkové, sociální pracovnice Intervenčního centra v Českých Budějovicích, bylo připraveno a vytištěno 5 tisíc ks propagačních materiálů, aby se činnost intervenčního centra dostala do podvědomí odborné i laické veřejnosti. Tyto materiály byly rozšířeny po celém Jihočeském kraji, zejména spolupracujícím organizacím. Během celého roku 2007 se uskutečňovaly přednášky a byla prováděna osvětová činnost ve velkých městech Jihočeského kraje.

Největší část klientely tvoří ti, kteří přicházejí nízkoprahově, další část klientů přichází na odkaz. Někteří přijdou pouze jednou, jiní klienti docházejí dlouhodobě, záleží na situaci a velmi důležitá je vůle klienta. Komunikace s klientem je možná jak elektronicky (e-mailem), tak i po telefonu. **Většinu obětí, které žádají o pomoc, tvoří ženy.** V intervenčním centru je také k dispozici ohroženým osobám právník, který je jim nápomocen např. při sepisování předběžného opatření, podání žaloby, prodloužení návrhu předběžného opatření či sepsání trestního oznámení aj. Klientům je poskytována pomoc v podobě doprovodu ohrožené osoby na policii, k soudu, jednání, k lékaři apod. Pracovníci s obětí mj. probírají bezpečnostní plán. **V intervenčním centru probíhá komplexní spolupráce s klientem.**

Intervenční centrum vede metodicky organizace Bílý kruh bezpečí. Celková statistika za Jihočeský kraj je odesílána na Krajský úřad v Českých Budějovicích. Ačkoliv je služba určena pouze dospělým, spolupracuje intervenční centrum úzce s oddělením sociálně právní ochrany dětí na Krajském úřadě v Českých Budějovicích.

⁶⁵ *Výroční zpráva 2007.* České Budějovice : DIECÉZNÍ CHARITA ČESKÉ BUDĚJOVICE, 2008, s. 13-14.

Funguje i spolupráce se soudy a policií. Intervenční centrum v Českých Budějovicích rovněž organizuje schůzky interdisciplinárních týmů, které řeší problematiku domácího násilí jako celek tým, že zkvalitňují služby pro ohrožené osoby, jsou aktivní na poli činností, které zvyšují podvědomí o dané problematice, zapojují se do preventivních kampaní. V Jihočeském kraji existuje 7 interdisciplinárních týmů. Jejich činnost je koordinována Intervenčním centrem v Českých Budějovicích.

Za rok 2007 eviduje Intervenční centrum v Českých Budějovicích celkem 50 případů vykazání. V 48 případech byli vykazáni muži, ve 2 případech byly vykazány ženy. V 49 případech byly ohroženými osobami ženy. V roce 2007 byla služba poskytnuta celkem 150 uživatelům, bylo zaznamenáno 685 kontaktů. Na základě vykazání proběhlo 209 kontaktů, což je 30% všech kontaktů s ohroženými osobami.⁶⁶
Dle získaných informací bylo zjištěno, že u 68% případů byl spouštěčem násilného chování alkohol.

Dle poskytnutých informací od sociální pracovnice intervenčního centra, paní Mgr. Petříkové, proběhlo v roce 2008 994 kontaktů s klienty. Z toho bylo 404 osobních a 565 telefonických kontaktů. 16% kontaktů bylo uskutečněno na základě vykazání násilné osoby. Intervenční centrum eviduje celkem 37 vykazání za rok 2008 v Jihočeském kraji.

Ze souhrnných tabulek viz. níže je patrné, že v roce 2008 došlo k celkovému poklesu v počtu vykazání násilného chování v Jihočeském kraji. Pouze v okrese Strakonice je zaznamenán nárůst. V počtu vykazání u jednotlivých případů domácího násilí došlo k nárůstu vykazání pouze u manželského vztahu, jinak u ostatních případů je zaznamenáno snížení výskytu vykazání.

⁶⁶ Výroční zpráva 2007. České Budějovice : DIECÉZNÍ CHARITA ČESKÉ BUDĚJOVICE, 2008, s. 14.

Tab. č. 1.

Počet vykázaní násilí v Jihočeském kraji v roce 2007/2008 (data poskytnutá paní Mgr. Petříkovou, pracovnící Intervenčního centra v Českých Budějovicích)

Okres	Počet vykázaní / rok 2007	Počet vykázaní / rok 2008	Procentuální nárůst / pokles vykázaní
České Budějovice	13	4	70% pokles
Český Krumlov	1	1	0%
Jindřichův Hradec	10	5	50% pokles
Písek	10	10	0%
Prachatice	4	2	50% pokles
Strakonice	4	7	75% nárůst
Tábor	8	8	0%
Celkem	50	37	26% pokles

Tabulka č. 2

Případy vykázaní násilí v Jihočeském kraji v roce 2007/2008⁶⁷ (data za rok 2008 poskytla paní Mgr. Petříková, pracovnice Intervenčního centra v Českých Budějovicích)

Druh násilí	Počet vykázaní / rok 2007	Počet vykázaní / rok 2008	Procentuální nárůst / pokles vykázaní
Manželský vztah	19	20	5% nárůst
Ve vztahu druh / družka	16	10	37,5% pokles
Partnerský vztah	1	0	100% pokles
Vztah rozvedených manželů	2	1	50% pokles
Vztah zletilé dítě / rodič	12	6	50% pokles

⁶⁷ Výroční zpráva 2007. České Budějovice : DIECÉZNÍ CHARITA ČESKÉ BUDĚJOVICE, 2008, s. 14.

3.3 Jurisdikce EU týkající se oblasti domácího násilí

Dle tiskové zprávy Evropského parlamentu ze dne 14. 10. 2008 **neexistuje žádná norma týkající se domácího násilí**. Existuje ovšem řada doporučení, stanovisek různých evropských institucí. **Mezi klíčové programy zabývající se problematikou násilí patří programy Daphne, Daphne II a Daphne III**, které jsou součástí jednotlivých sdělení či rozhodnutí institucí Evropské unie. Tyto programy, některá doporučení a stanoviska jsou popsány níže.

1.) **Sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů KOM(2006) 92 v konečném znění: Plán pro dosažení rovného postavení žen a mužů 2006 – 2010**. Tento plán obsahuje šest prioritních oblastí činnosti EU v oblasti rovného postavení žen a mužů na období 2006 – 2010, mezi které patří mj. i **odstraňování všech forem násilí založeného na pohlaví. Evropská unie má v plánu bojovat se všemi formami násilí**. Ženy jsou hlavními oběťmi násilí, které je založené na pohlaví. Jde o porušení základního práva na život, bezpečí, svobodu, důstojnost. Porušení těchto práv je neomluvitelné a nelze je tolerovat. Důležitá je prevence vyžadující vzdělání a znalosti.

Mezi **klíčové akce Komise** patří také podpora členských států a nevládních organizací v úsilí o odstranění násilí založeného na pohlaví, a to především propagováním kampaní ke zvyšování informovanosti, podporou vytváření sítí, výměnou osvědčených postupů a výsledků výzkumu a zaváděním programů určených obětem i pachatelům.⁶⁸

2.) **Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 803/2004/ES ze dne 21. dubna 2004, kterým se přijímá akční program Společenství (2004 až 2008) pro předcházení násilí páchanému na dětech, mladých lidech a ženách a jeho potírání, a pro ochranu obětí a ohrožených skupin (program Daphne II)**. Dle Evropského parlamentu a Rady Evropské unie představuje fyzické, sexuální a psychické násilí páchané na dětech, mladých lidech a ženách porušení jejich práva na život, bezpečnost, svobodu, důstojnost a fyzickou a psychickou nedotknutelnost a je vážnou hrozbou pro fyzické a duševní zdraví obětí takového násilí. „Světová zpráva o násilí a zdraví“, kterou předložila Světová zdravotnická organizace 3. října 2002 v Bruselu obsahuje doporučení podporovat primární prevenci a posilovat opatření na pomoc pro oběti násilí

⁶⁸ Sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů KOM(2006) 92 v konečném znění : Plán pro dosažení rovného postavení žen a mužů 2006 – 2010, [cit. 6. listopadu 2008]. Dostupný na WWW : <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2006:0092:FIN:CS:PDF>

a zlepšovat spolupráci a výměnu informací o předcházení násilí. Tyto zásady jsou uznávány v řadě úmluv, prohlášení a protokolů hlavních mezinárodních organizací a institucí.

Evropský parlament a Rada zavedly Rozhodnutím č. 293/2000/ES ze dne 24. ledna 2000 **akční program Společenství Daphne (2000-2003)**, jehož **hlavním cílem jsou preventivní opatření v boji proti násilí páchanému na dětech, mladých lidech a ženách**. Tento program pomohl zvýšit povědomí veřejnosti o boji proti násilí v Evropské unii a posílil spolupráci mezi organizacemi členských států, které proti tomuto násilí bojují. Program Daphne se setkal s mimořádným ohlasem a přispěl k rozvoji politiky Evropské unie v boji proti násilí, obchodování s lidmi, pohlavního vykořisťování a pornografii. Evropský parlament ve svém Usnesení ze dne 4. září 2002 o hodnocení programu Daphne v polovině období zdůraznil, že tento projekt naplnil základní potřebu pro účinné strategie v boji proti násilí, a že musí pokračovat i po roce 2003. Vyzval tak Komisi k předložení návrhu nového akčního programu, který by zahrnoval všechny zkušenosti získané od roku 1997.

Druhá fáze programu byla nazvána „**program Daphne II**“. Doba trvání tohoto programu byla stanovena na pět let, tj. od 1. ledna 2004 do 31. prosince 2008. **Program Daphne II měl zajistit pro občany vysokou míru ochrany proti násilí, včetně ochrany fyzického a duševního zdraví. Cíl programu Daphne II byl zaměřen na předcházení všech forem násilí**, jeho potírání přijetím preventivních opatření a poskytnutím pomoci obětem a ohroženým skupinám, zejména včetně předcházení budoucímu vystavení násilí.⁶⁹

3.) Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 779/2007/ES ze dne 20. června 2007, kterým se na období let 2007 – 2013 zavádí zvláštní program pro předcházení násilí páchanému na dětech, mladých lidech a ženách a jeho potírání, a pro ochranu obětí a ohrožených skupin (program Daphne III), jako součást obecného programu „Základní práva a spravedlnost“. Toto rozhodnutí obsahuje doporučení, aby se pokračovalo v projektech podporovaných programy Daphne a Daphne II. Účelem tohoto programu je přispět k vysoké úrovni ochrany před násilím s cílem zvýšit ochranu tělesného a duševního zdraví. Program zahrnuje období od 1. ledna 2007 do 31. prosince 2013.

⁶⁹ Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 803/2004/ES ze dne 21. dubna 2004, [cit. 6. listopadu 2008]. Dostupný na WWW :
<<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:05:05:32004D0803:CS:PDF>>

Program je průběžně monitorován, aby bylo možné sledovat provádění činnosti v jeho rámci. Je za něj odpovědná Komise, která je zároveň povinna každoročně zveřejňovat seznam projektů financovaných v rámci tohoto programu spolu se stručným popisem každého projektu.⁷⁰

Programem Daphne III se zabývá rovněž **Společný postoj (ES) č. 4/2007** ze dne 5. března 2007 přijatý Radou v souladu s postupem stanoveným v článku 251 Smlouvy o založení Evropského společenství.⁷¹

4.) Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Domácí násilí na ženách (206/C110/15). Dne 14. července 2005 se Evropský hospodářský a sociální výbor (dále jen EHSV), v souladu s čl. 29 odst. (2) Jednacího řádu, rozhodl vypracovat stanovisko k tématu „Domácí násilí na ženách.“ Na 425. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 15. a 16. března 2006 (jednání ze dne 16. března 2006) přijal EHSV stanovisko k této problematice.

EHSV došel k závěru, že domácí násilí na ženách patří mezi nejzávažnější porušení lidských práv: práva na život a fyzickou a psychickou nedotknutelnost. Příčiny násilí spatřuje v nestejném rozdělení moci mezi muži a ženami, což je charakteristické pro společnost a tato nerovnováha moci se týká žen ze všech vrstev společnosti. **Nejdůležitějším úkolem** evropské politiky opírající se o dodržování základních lidských práv dle EHSV je **zamezování násilných činů a vytvoření účinných postupů výchovy, prevence, trestního stíhání a podpory.** EHSV tímto stanoviskem požaduje po předsednictví Rady Evropské unie, aby se i nadále usilovně zabývala tématem domácího násilí na ženách.

EHSV v rámci tohoto stanoviska požaduje vytvoření **celoevropské strategie** pro potírání této problematiky. **Základem** by mělo být **vypracování první studie v rámci EU o výskytu domácího násilí na ženách**, jeho důsledcích pro jednotlivce i společnost, i o finančních nákladech. **Každý členský stát by měl vypracovat národní akční plán pro boj proti domácímu násilí na ženách, který by měl obsahovat konkrétní opatření a lhůty pro zajištění praktického provádění strategie.**

EHSV pokládá za nezbytně nutná nová řešení pro preventivní i represivní boj proti domácímu násilí na ženách, výměnu projektů zaměřených na osvědčené postupy a opatření mezi členskými státy a na evropské úrovni.

⁷⁰ Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 779/2007/ES ze dne 20. června 2007, [cit. 6. listopadu 2008]. Dostupný na WWW :

<<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:173:0019:0026:CS:PDF>>

⁷¹ Společný postoj (ES) č. 4/2007 ze dne 5. března 2007, [cit. 6. listopadu 2008]. Dostupný na WWW :

<<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2007:103E:0001:0010:CS:PDF>>

Dle EHSV je důležité zveřejňovat tento druh násilí, porušit mlčení a stíhat ho jako trestný čin, pomoci obětem, chránit je a podporovat. Nejdůležitějšími jsou opatření vedoucí k tomu, aby k násilí vůbec nedocházelo. Jako příklad uvádí vývoj v Rakousku, kde byl zaveden 1. května 1997 zákon o ochraně proti násilí v rodině a od té doby byly přijaty srovnatelné právní úpravy i v dalších evropských státech.⁷²

5.) Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Děti jako nepřímé oběti domácího násilí (2006/C 325/15). Na 431. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 13. a 14. prosince 2006 přijal Evropský hospodářský a sociální výbor (dále jen EHSV) stanovisko vztahující se na definice a analýzy k tématu „Domácí násilí na ženách“, které EHSV přijal 16. března 2006, a které pojednávalo výlučně o partnerském násilí mužů na ženách. **Toto předkládané stanovisko se také zabývá pouze dílčí oblastí násilí v rodině, a to dopady partnerského násilí na děti, které jsou svědky tohoto násilí.**

EHSV důrazně žádá předsednictví Rady Evropské unie, aby se v rámci tématu „Domácí násilí na ženách“ zabývala rovněž tématem „Děti jako nepřímé oběti domácího násilí.“

Ve dnech 4. a 5. dubna 2006 byl konferencí v Monaku zahájen **tříletý program (2006 – 2008) Rady Evropy „Evropa pro děti s dětmi“.** Kromě propagace ochrany práv dětí se tento program zabývá oblastí ochrany dětí před násilím.

Rovněž i toto stanovisko prosazuje zavedení **celoevropské strategie** tentokrát se zaměřením na výskyt a důsledky vyrůstání dětí v prostředí domácího násilí a možnosti ochrany pomoci pro děti nepřímo postižené tímto násilím. Každý členský stát by měl do národního akčního plánu pro boj proti domácímu násilí zahrnout i tematiku „Děti jako nepřímé oběti domácího násilí.“

Záměrem tohoto doplňujícího stanoviska k tématu „Domácí násilí na ženách“ je především fakt, že se zaměřuje na „děti jako nepřímé oběti domácího násilí“, popisuje jejich specifickou situaci, pojmenovává problémy a vyslovuje doporučení pro zlepšení situace a práv těchto dětí. Děti nepřímo postižené domácím násilím by měly být chápány jako „specifické“ oběti, pro které je nutné vyvinout zvláštní nabídky na podporu ze strany státních i nestátních zařízení. Všechny koncepce a opatření vhodná

⁷² Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Domácí násilí na ženách (2006/C 110/15), [cit. 6. listopadu 2008]. Dostupný na WWW : <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2006:110:0089:0094:CS:PDF>

k zabránění domácímu násilí na ženách mají odpovídající vliv i na situaci dětí v souvislosti s domácím násilím.⁷³

3.4 Právní rámec ochrany před domácím násilím v Evropě

Právní ochrana před domácím násilím v zemích, které začlenily zákon o ochraně před domácím násilím do svého právního řádu, je nejednotná. Některé legislativní úpravy kladou důraz na složku represivní, jiné se orientují k posílení ochrany ohrožené osoby. Ne vždy je následná pomoc ohroženým osobám součástí právního rámce.

Obecně však lze konstatovat, že dosud přijaté zákony upravují:

1. policejní intervenci;
2. občanskoprávní instituty;
3. trestněprávní instituty.⁷⁴

3.4.1 Slovensko

Na Slovensku nemůže Policie bez soudního rozhodnutí vykázat násilníka z bytu, který obývá společně s týranou osobou. Pokud oběť týrání podá na násilníka trestní oznámení, obdrží soudní rozhodnutí až po několika letech. Policie také často eviduje případy týrání jako ublížení na zdraví, a ne jako týrání.

Ochránci obětí domácího násilí na Slovensku požadují zákonnou úpravu, která by stejně jako v České republice, umožnila policii vykázat agresora ze společně obývaného obydlí na základě zjištění, že opakovaně napadá oběť ve společné domácnosti, případně vyhrožuje dalšími útoky.

Změna zákona na Slovensku je prozatím v přípravné fázi. „*Ministerstvo vnitra v rámci novely zákona o Policejním sboru navrhuje udělit policistům příslušná oprávnění, a to přikázat násilníkovi, aby opustil byt nebo dům, vydat zákaz zdržování se v bytě nebo v domě a zakázat mu do bytu nebo domu vstupovat.*“ Změnu zákona

⁷³ Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Děti jako nepřímé oběti domácího násilí (2006/C 325/15), [cit. 6. listopadu 2008]. Dostupný na WWW : <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2006:325:0060:0064:CS:PDF>

⁷⁴ VOŇKOVÁ, J., et al. *Metodický rámec práce intervenčních center a podpora jejich vzniku*. Praha : Bílý kruh bezpečí, o. s., 2007, s. 7.

však Ministerstvo vnitra předloží až po projednání novely trestních kodexů, neboť řada navrhovaných změn s těmito předpisy úzce souvisí.⁷⁵

Novelou občanského soudního řádu (zákonem č. 421/2002 Z. z.) došlo na Slovensku k rozšíření předběžných opatření o **institut dočasného zákazu vstupu do bytu nebo domu** osobě podezřelé z násilí proti osobě blízké nebo svěřené. U domů nebo bytů ve společném jmění manželů, a u společného nájmu bytu manželi je možné manželovi, který činí soužití druhým nesnesitelným, omezit užívací právo k domu nebo bytu nebo ho zcela z užívání vyloučit.

Rozvedenému manželovi, který zapříčinil rozvod svým násilným jednáním, není povinen poškozený zabezpečit náhradní byt nebo ubytování (novela občanského zákoníku zákonem č. 526/2002 Z. z.). Předpokladem je návrh osoby poškozené domácím násilím.

Slovenský občanský soudní řád stanoví třicetidenní lhůtu pro projednání odvolání proti předběžnému opatření.⁷⁶

3.4.2 Rakousko

Nejvýznamnějším úspěchem v Rakousku v oblasti boje proti domácímu násilí je zavedení **Zákona na ochranu před násilím**, který nabyt účinnosti v roce 1997. Tento zákon zároveň zřizuje intervenční centra.

V květnu 1997 přijalo Rakousko samostatný spolkový zákon na ochranu před násilím v rodině (Bundesgesetz zum Schutz vor Gewalt in der Familie neboli tzv. „Gewaltschutzgesetz“). V návaznosti na tento zákon došlo k novelizaci zákona o policii (Sicherheitspolizeigesetz) a některých dalších zákonů (např. o výkonu exekuce). Především šlo o **jeden cíl a to zajistit důslednou prevenci proti domácímu násilí. V zákonech je použit jednoduchý princip, kdy agresor musí jít a nést důsledky svého konání, zatímco oběť má právo zůstat doma a být chráněna před dalším násilím.** V zákoně na ochranu před domácím násilím v rodině tuto myšlenku vyjadřuje především § 382b (1) o vykázaní z bytu a § 382b (2) o zákazu pobývání na určitých místech a vyhledávání kontaktu s obětí domácího násilí.

Po novelizaci zákona o ochraně před domácím násilím v rodině (1. 2. 2000) je institut vykázaní nařizován obvykle společně se zákazem vstupu do společného

⁷⁵ *Domácí násilí na Slovensku*. Měsíčník POLICISTA. Č 10. Praha : Ministerstvo vnitra ČR, odbor prevence kriminality, 2007, s. 10.

⁷⁶ VOŇKOVÁ, J., et al. *Metodický rámec práce intervenčních center a podpora jejich vzniku*. Praha : Bílý kruh bezpečí, o. s., 2007, s. 10.

bydliště. Dalším možným právním krokem je návrh na okamžitý (soudní) příkaz, který upravuje podmínky soužití partnerů v delším časovém horizontu než je lhůta deseti dnů, která platí pro policejní vykázaní či zákaz vstupu.⁷⁷

Zákon na ochranu před domácím násilím **řeší hlavně otázku ochrany obětí**. Určuje kdo a jak je povinen z vůle státu chránit oběť před opakovanými útoky násilníka, a to i v případě, že konkrétní incident nedosahuje prahu závažného trestného činu.

Zajištění většího bezpečí pro oběť přineslo dva konkrétní výstupy:

1. Posílení způsobilosti oběti účinně řešit problém domácího násilí.
2. Snížení výskytu opakované agrese u většiny pachatelů.⁷⁸

S přijetím tohoto zákona vznikla iniciativa Federálního ministerstva Vnitra a Ministerstva pro ženské otázky založit **intervenční centra**, která jsou vlastně **koordinátory v případech domácího násilí, kde policie rozhodla o vykázaní pachatele z domu či bytu**. Tato centra jsou v Rakousku provozována ženskými neziskovými organizacemi a jsou financována z 50% Ministerstvem zdravotnictví a z 50% Federálním ministerstvem vnitra. Pracovníci těchto center podporují oběti domácího násilí a jejich děti ve všech oblastech, zajišťují jejich bezpečí a jejich práva v občanskoprávním i v trestním řízení.

Cílem intervenčních center je zabránit výskytu dalšího násilí. V práci s obětí využívají např. proaktivní přístup, kdy sama kontaktují oběti a nečekají, až se na ně obrátí samy, připravují a aktualizují bezpečnostní plán, vyhodnocují nebezpečí, poskytují právní pomoc obětem a poradenství, monitorují vývoj daného případu. Pomáhají obětem i v oblasti sociální a bytové.⁷⁹ Intervenční centra jsou určena k oslovení potřeb jiné skupiny zneužívaných žen, které se neobracejí na poradenská centra nebo jiná zařízení pro pomoc ženám.

Součástí činnosti intervenčních center je i **program pro pachatele násilí**. **Hlavním cílem tohoto programu je zajištění větší bezpečnosti pro ženy a děti ohrožené násilím a zlepšení kvality jejich života.** Většina pachatelů se těchto programů neúčastní dobrovolně, ale na základě nařízení soudu. Nezbytnou součástí práce intervenčního centra je mj. spolupráce s dalšími institucemi, které jsou zapojeny do pomoci obětem domácího násilí.

⁷⁷ ČÍRTKOVÁ, L., et al. *Domácí násilí – přístup k řešení problému ve vybraných evropských zemích, Studie*. Praha : Bílý kruh bezpečí, o. s., květen 2002, s. 115-117.

⁷⁸ MATOUŠEK, O., KOLÁČKOVÁ, J., KODYMOVÁ, P. *Sociální práce v praxi*. Praha : Portál, 2005, s. 232.

⁷⁹ FRÖSCHL, E. Vývoj spolkového zákona na ochranu proti násilí v rodině a jeho vliv na osoby postižené násilím. *In Domácí násilí – staré problémy, nová řešení?* Konference 26. listopadu 2001 v Praze. Praha : Friedrich-Ebert-Stiftung e. V., zastoupení v České republice, červen 2002. s. 15-18.

Rakouský model ochrany před domácím násilím je oceňován odborníky ve světě a je o něj značný zájem. Je hodnocen jako nejlepší ve státech Evropské unie. Tento model obsahuje jasnou povinnost policie chránit v případě domácího násilí především bezpečí ohroženého – tedy oběti. Mezi další podstatný prvek rakouského modelu patří provázanost policejních a sociálních opatření, jejichž cílem je zvýšení efektivity opatření k prevenci násilí a větší přizpůsobení se potřebám obětí. Oběti domácího násilí je po odjezdu policie nabídnuta sociálně právní pomoc. Oběť není tlačena do konkrétního rozhodnutí, jsou jí poskytovány varianty řešení situace⁸⁰

3.4.3 Velká Británie

Ve Velké Británii neexistuje jednotná definice vymezující přesný pojem domácího násilí. Případy domácího násilí jsou pro účely práce londýnské policie zařazeny společně s rasově motivovanými a homofobními delikty do skupiny tzv. Hate Crime, jedná se o delikty motivované nenávistí.

Kromě policie působí ve Velké Británii také nezisková organizace REFUGE, která poskytuje azylové ubytování, poradenství a podporu ženám a dětem v případech domácího násilí. Mezi další instituce činné v oblasti domácího násilí patří např. Ženská nevládní organizace WOMEN'S AID.

Přehled existující legislativy ve Velké Británii týkající se oblasti domácího násilí:

- zákon o ochraně obtěžování z roku 1997: zavedení nového právního prostředku: poskytnutí náhrady škody za obtěžování;
- zákon o právu rodinném z roku 1996;
- zákon o dětech z roku 1989: obsahuje možnost nařídit osobě podezřelé ze zneužívání dítěte opuštění domu;
- zákon o řízení ve věcech domácích a o magistrátních soudech z roku 1978: obsahuje možnost soudu vydat zákaz obtěžování a příkaz, aby agresor opustil domov;
- zákon o domácím násilí a o řízení ve věcech manželských z roku 1976: rovněž obsahuje možnost soudu vydat zákaz obtěžování a příkaz, aby agresor opustil domov.

Hlavním důvodem pro přijetí zákona o obtěžování z roku 1997 byla potřeba vypořádat se s problematikou tzv. slídění – stalkingu. Nové možnosti dané

⁸⁰ ČÍRTKOVÁ, L., et al. *Domácí násilí – přístup k řešení problému ve vybraných evropských zemích, Studie*. Praha : Bílý kruh bezpečí, o. s., květen 2002, s. 118-127.

zákonem umožňují policii a oběti podniknout potřebné kroky v časnějším stadiu než dříve. Trestní soudy mají možnost kontrolovat pachatelovo chování po odsouzení za trestné činy pomocí nařízení soudního zákazu, aby pachatel zanechal určitého jednání.

„Klíčové body zákona jsou následující:

- zavedení nového deliktu obtěžování (§ 1 a 2);
- nové instituty civilního práva proti obtěžování sestávající z institutů občanského práva – tortu (zvykové civilní právo) a možnosti soudu vydat soudní příkaz/zákaz určitého chování (§3);
- zavedení nového deliktu vystavení jiné osoby strachu z násilí (§ 4);
- nově zavedená pravomoc soudů vydat soudní zákaz, případně příkaz, aby pachatel zanechal určitého jednání („restraining order“) (§ 5);
- porušení či nedodržení i takového soudního zákazu nebo příkazu, který nebyl vydán v souvislosti s obtěžujícím chováním, je trestným činem;
- nové delikty a porušení či nedodržení jakéhokoliv soudního zákazu či příkazu odůvodňují zatčení podle § 24 zákona o ochraně proti obtěžování.“

I když se zákon zaměřuje pouze na pronásledovatele, rozsah jeho použití je širší, může být aplikován i na další situace jako jsou např. domácí incidenty, sousedské spory, šikana v zaměstnání nebo ve školách, rasové a sexuální obtěžování, politické demonstrace aj. **Celý zákon nabyl účinnosti dne 16. června 1997.**

Hlavním problémem, kterému čelí policie a prokurátoři v případech domácího násilí, je strach svědků. Od roku 1988 umožňuje § 23 (3) (b) trestního zákona podání písemného svědectví v případě, kdy se svědek bojí vypovídat a chybí tak ústní svědectví, nebo kdy je mu nějakým způsobem bráněno podat svědectví. Toto ustanovení je však využíváno velmi zřídka.

Smysl ochrany obětí podle trestního práva tkví především v informovanosti o všech možnostech ochrany podle trestního i podle civilního práva. Psychicky a fyzicky týrané oběti mohou žádat o odškodnění z Programu odškodnění za zranění způsobená trestným činem (Criminal Injuries Compensation Scheme).

Civilní právo ve Velké Británii poskytuje ochranu obětí prostřednictvím:

- soudem vydaného zákazu obtěžování;
- soudního příkazu k užívacím právům k bytu;
- soudního příkazu i opuštění domu, pokud se jedná o věc ochrany dítěte podle novelizovaného zákona o dětech z roku 1989 (Children Act 1989).

Ve Velké Británii byly vytvořeny také **programy pro pachatele** za účelem, aby se pokusily přimět pachatele změnit své nepřijatelné chování a postoje. Stát podporuje jak práci s pachateli, kterou zajišťuje probační služba, ale také projekty nestátního sektoru. Cílem tohoto přístupu je, aby pachatel přijal odpovědnost za své předchozí činy a svá budoucí rozhodnutí.⁸¹

3.4.4 Nizozemí

V Nizozemí je definicí pro policejní účely chápáno domácí násilí jako násilí, které je páchané na oběti někým z kruhu rodiny. Rozlišuje se psychické a fyzické násilí (i násilí sexuální). **Skutkovou podstatu trestného činu naplňuje i tzv. slídění – stalking (§ 285b trestního zákona).** Trestem může být odnětí svobody nepodmíněně až na tři roky.

Domácí násilí je trestáno podle trestního práva jako kterékoliv jiné sexuální nebo psychické násilí. V Nizozemí neexistuje u ublížení na zdraví žádná hranice, která by určovala, zda se jedná o trestný čin nebo pouze o přestupek. I sebemenší ublížení na zdraví je považováno za trestný čin. V tomto případě se však může stát, že pro pachatele z jeho jednání nevyplnou žádné sankce. O sankcích rozhoduje státní zástupce.

Pro oběti násilných trestných činů je určen **Fond pro oběti**, který poskytuje peněžitou pomoc. O peněžitou pomoc může požádat oběť nebo sociální pracovník. Nezávislá komise posoudí žádost. Proti rozhodnutí komise je možné se do šesti týdnů odvolat.

V Nizozemí existují **různé programy**, kdy pachatel může být odkázán na léčbu nebo na různé tréninkové kurzy. V některých případech se jedná o tzv. vězení bez zámku, kdy pachatel podstupuje určitý program a nemusí přitom pobývat v nějaké uzavřené budově, ale může se volně pohybovat.

Evidence domácího násilí u policie a soudu neexistuje. Lhůty pro vyřizování věci ohledně domácího násilí jsou stejné jako u ostatních trestných činů. V průměru trvá trestní řízení 6 - 8 měsíců.

Obecně platí, že policie začne jednat v případě domácího násilí ihned v případě, že manželé již žijí odděleně, ale doposud nebyli oficiálně rozvedeni. Pokud manželé stále žijí spolu, není jednání policie tak rychlé. **Každý řadový policista musí vědět, jak má postupovat v případě domácího násilí. Na každém okrsku je jeden**

⁸¹ ČÍRTKOVÁ, L., et al. *Domácí násilí – přístup k řešení problému ve vybraných evropských zemích, Studie.* Praha : Bílý kruh bezpečí, o. s., květen 2002, s. 10-89.

specializovaný policista na případy domácího násilí. V případě, že oběť požaduje policistku, snaží se jí policie vyhovět. Policie musí přijmout veškerá trestní oznámení, která přijde oběť domácího násilí ohlásit. Vše musí být zapsáno. Ze zákona má policie povinnost poskytnout pomoc oběti domácího násilí – nabídne oběti kontakt na organizace pomáhající obětem. V nouzi může policista ihned zajistit azyl pro ženy s utajenou adresou.

V rámci policie nefungují žádné specializované jednotky pro případy domácího násilí. Jsou zde pouze jednotky specializované na mravnostní záležitosti a mladistvé. Jen v některých regionech jsou specializováni na domácí násilí – záleží to na řediteli okrsku a na skutečnosti, zda je v jeho regionu vyšší výskyt násilí. **Hlavní výhodou ochrany oběti v Nizozemí je dobře fungující síť sociálních služeb, která poskytuje obětem azyl.** Tyto služby poskytují sociální a zdravotnická zařízení.⁸²

3.4.5 Finsko

Pro násilí vyskytující se v rámci blízkých mezilidských vztahů se ve Finsku používá několik částečně nevyjasněných a vzájemně se překrývajících termínů. Kromě domácího násilí jsou to pojmy jako partnerské násilí a násilí v blízkém vztahu.

V oblasti práva došlo v posuzování domácího násilí k významné změně, když se ublížení na zdraví v soukromí stalo v roce 1995 předmětem úřední žaloby. Před tím mohla být obžaloba vznesena pouze na základě žádosti týrané osoby. V praxi se posuzování mění pomaleji než zákony. Záleží na tom, o jakém množství partnerského násilí se trestně-právní systém a podpůrné organizace dozví.

Novela trestního zákona obsahuje možnost upuštění od stíhání v případech ublížení na zdraví (21. oddíl, § 17). Z této novely vyplývá, že má státní zástupce možnost právo nevznést obvinění z ublížení na zdraví na základě vlastní žádosti poškozeného, pokud důležitý obecný nebo soukromý zájem vznesení obvinění nevyžadují. **Novela je založena na předpokladu, že oběť sama pečlivě zváží, zda souhlasí se vznesením obvinění.** Bohužel tato skutečnost může v praxi znamenat paradoxně oslabení pozice poškozeného.

Současný právní stav je v tomto ohledu dosti nejasný, protože zvláštní novela o nevznesení obvinění se vykládá velmi různě.

⁸² ČÍRTKOVÁ, L., et al. *Domácí násilí – přístup k řešení problému ve vybraných evropských zemích, Studie.* Praha : Bílý kruh bezpečí, o. s., květen 2002, s. 14-95.

Ve Finsku byly první azylové domy na pomoc ženám a dětem vystaveným domácím násilí zřízeny v roce 1979. Finská vláda schválila v roce 1997 program na podporu rovnoprávnosti mezi pohlavími. V souvislosti s tímto programem zahájilo ministerstvo zdravotnictví a sociálních věcí celonárodní projekt, který byl zaměřený na zamezení násilí vůči ženám a prostitutci. Policejní oddělení ministerstva vnitra ustanovilo v červenci 1999 pracovní skupinu, jejímž úkolem byla koordinace prevence domácího násilí v rámci činnosti policie. Policista musí domácí násilí rozpoznat, chápat požadavky, jaké domácí násilí klade na činnost policie a musí dokázat jednat v situaci domácího násilí eticky, rozumně a účelně.⁸³

3.4.6 Irsko

V Irsku nabyl zákon o domácím násilí (**Domestic Violence Act**) účinnosti **1. března 1996. Zákon vychází z přesvědčení, že fyzické nebo sexuální násilí proti členu rodiny je trestným činem.** Policisté mají oprávnění násilného člena rodiny zatknout a zahájit trestní stíhání. Pravomoc týkající se zatčení takovéto osoby je v zákoně přesně vymezena. **Zákon umožňuje použití dvou různých hlavních forem ochrany osoby ohrožené domácím násilím:**

- **bezpečnostní opatření** („safety order“) je nařízení soudu, kterým je násilné osobě zakázáno další použití násilí, ale dotyčnou osobu nevykazuje z domu či bytu, může být vydáno na dobu maximálně pěti let, po uplynutí může být obnoveno;
- **výjimečné opatření** („barring order“): pachatel násilí je soudem přímo vykázán z domu či bytu, a to maximálně na tři roky, po uplynutí je i zde možnost obnovení a dalšího prodloužení trvání opatření, v některých případech lze udělit násilníkovi předběžné výjimečné opatření, kdy soud příkazuje násilníkovi opustit byt nebo dům s okamžitou platností.

Porušení těchto opatření je hodnoceno jako trestný čin.

Irský zákon o domácím násilí poskytuje ochranu před násilnými delikty pěti kategoriím osob:

1. sezdáním párům;
2. párům žijícím ve společné domácnosti;
3. rodičům;

⁸³ ČÍRTKOVÁ, L., et al. *Domácí násilí – přístup k řešení problému ve vybraných evropských zemích, Studie.* Praha : Bílý kruh bezpečí, o. s., květen 2002, s. 16-99.

4. dalším osobám, které žijí společně;
5. dětem.

Od 1. ledna 1997 může za určitých podmínek jménem osoby postižené domácím násilím požadovat ochranu podle zákona také zdravotnické zařízení.⁸⁴

⁸⁴ ČÍRTKOVÁ, L., et al. *Domácí násilí – přístup k řešení problému ve vybraných evropských zemích, Studie*. Praha : Bílý kruh bezpečí, o. s., květen 2002, s. 113-114.

ZÁVĚR

Cílem této bakalářské práce byla analýza domácího násilí jako sociálního problému s možnostmi prevence. Po seznámení s touto problematikou a po prostudování dostupné literatury, materiálů a zákonů týkajících se tohoto sociálně patologického jevu je patrné, že legislativní opatření na ochranu obětí ohrožených domácím násilím jsou důležitým předpokladem efektivní pomoci ohroženým osobám.

V české legislativě došlo v tomto směru k zásadní změně, kdy 1. ledna 2007 vstoupil v platnost nový zákon na ochranu obětí domácího násilí, který obsahuje nový institut „vykázání“ násilné osoby ze společného obydlí až na dobu deseti dnů s eventuálním prodloužením. Zároveň zavedl vznik specializovaných poradenských míst – intervenčních center, která poskytují krizovou intervenci a pomoc obětem domácího násilí.

Účelem vykázání je iniciace dalších forem podpory oběti. Zároveň by vykázání mělo násilné osobě poskytnout nabídku možnosti nápravy jejího nevhodného chování ještě dříve, než by se dopustila trestného činu. Tento zákon otevřel nové možnosti řešení problematiky domácího násilí a pokročil od represe (trestního stíhání) pachatelů a kriminalizace domácího násilí k jeho prevenci. Prioritou tohoto zákona je prevence obětí domácího násilí ve smyslu včasné intervence, která by měla zabránit opakování konfliktů a eskalaci násilí v konkrétních případech. Tento zákon propojil spolupráci Policie České republiky s intervenčními centry a justicí, čímž došlo ke vzniku uceleného systému včasné a účinné intervence. Dle dostupných statistik sdružení zabývajících se problematikou domácího násilí a statistik Policie České republiky je zjevné, že nově zavedený zákon č. 135/2006 Sb. plní svůj účel, tj. zlepšit ochranu obětí a přispět ke komplexnímu řešení případů domácího násilí.

Ovšem ani zákony nejsou všemocné. Žádný policejní ani soudní zákaz nezajistí, aby k násilí již nedocházelo. Přesto se však zákon staví na stranu oběti a představuje pro oběť důležitý prostředek, díky kterému získá fyzickou bezpečnost.

Nově vzniklá intervenční centra poskytují svou činností primární prevenci, neboť slouží jako nízkoprahová zařízení pro všechny občany, kteří řeší problémy v oblasti domácího násilí.

Mezi další účinná preventivní opatření zcela jistě patří celková informovanost veřejnosti. Cílem informačních kampaní pomocí inzerce v médiích by mělo být jasné vyjádření, že domácí násilí je nepřijatelné v jakékoliv formě, a že existují jiné cesty řešení konfliktů uvnitř rodiny. Je pozitivní, že se problematika domácího násilí stala aktuálním problémem, který je nutné řešit.

V popředí zájmu odborné i laické veřejnosti, v oblasti problematiky domácího násilí, by mělo být především vzdělávání v této problematice, sledování způsobu řešení této problematiky v zahraničí a hledání nových strategií prevence tohoto sociálně patologického jevu. Začlenění problematiky domácího násilí do vzdělávání pracovníků pomáhajících profesí, pracovníků policie, pracovníků justice, zdravotníků a dalších profesionálů je rovněž velmi důležitým krokem prevence obětí a skutečné pomoci.

Účinná prevence a intervence proti opakování násilí by měla zahrnovat nejen práci s oběťmi, ale zároveň také práci s pachateli. Měla by jim být nabídnuta možnost nápravy jako alternativní forma trestu. V zahraničí fungují úspěšně programy týkající se agresorů domácího násilí. V České republice není prozatím těmto programům věnována přílišná pozornost. Komplexní systémová opatření by mohla účinně snížit negativní dopad domácího násilí a ve své podstatě by mohla plnit úlohu preventivního opatření pro stávající i budoucí násilníky.

Tato bakalářská práce obsahuje základní informace o problému domácího násilí, možnosti jeho řešení v rámci legislativního rámce jak v České republice, tak v Evropské unii a ve vybraných zemích Evropy.

Ani zavedením zásadních změn uvedených v této práci však není tento sociálně patologický jev zdaleka vyřešen. Je žádoucí, aby se odborníci i politici nadále zabývali touto problematikou a připravovali na základě podnětů interdisciplinárních týmů návrhy změn platných právních norem, které se týkají oblasti domácího násilí.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Literární zdroje:

1. BADINTEROVÁ, E. *Tudy cesta nevede – slabé ženy, nebezpeční muži a jiné omyly radikálního feminismu*. Přel. A. Lhotová. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2004. 145 s. ISBN 80-246-0885-5.
2. BURIÁNEK, J., KOVAŘÍK, J., et al. *Domácí násilí – násilí na mužích a seniorech*. 1. vyd. Praha : Triton, 2006. 108 s. ISBN 80-7254-914-6.
3. CONWAYOVÁ, H., L. *Domácí násilí*. Přel. J. Mandelíková. 1. vyd. Praha : Albatros, 2007. 158 s. ISBN 978-80-00-01550-7.
4. MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ, B., POKORNÁ, D., TOUFAROVÁ, M. *Partnerské násilí*. Praha : LINDE, 2008. 159 s. ISBN 978-80-86131-76-4.
5. MATOUŠEK, O., KODYMOVÁ, P., KOLÁČKOVÁ, J., et al. *Sociální práce v praxi*. 1. vyd. Praha : Portál, 2005. 352 s. ISBN 80-7367-002-X.
6. RENZETTI, C., M. *Ženy, muži a společnost*. Přel. P. Pavlík. 1. dotisk, 1. vyd. Praha : Karolinum, 2005. 642 s. ISBN 80-246-0525-2.
7. ŠPATENKOVÁ, N., et al. *Krizová intervence pro praxi*. 1. dotisk, 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 2004. 200 s. ISBN 80-247-0586-9.
8. VODÁČKOVÁ, D., et al. *Krizová intervence*. 2. vyd. Praha : Portál, 2007. 544 s. ISBN 978-80-7367-342-0.

Časopisecké zdroje a studie:

1. ARNOŠT, K., et al. *Manuál pro pracovníky azylových domů – účastníky projektu Kormidlo*. Praha : Bílý kruh bezpečí, o. s., Sdružení azylových domů, Kraft Foods CR, s. r. o. 2002. ISBN 80-86284-26-3.
2. ČÍRTKOVÁ, L., et al. *Domácí násilí – přístup k řešení problému ve vybraných evropských zemích. Studie*. Praha : Bílý kruh bezpečí, o. s. Květen 2002. 143 s. ISBN 80-86284-19-0.
3. *Domácí násilí – staré problémy, nová řešení? Sborník z konference 26. listopadu 2001 v Praze*. Praha : Friedrich-Ebert-Stiftung e. V., zastoupení v České republice. Červen 2002. 74 s.
4. Gender, rovné příležitosti, výzkum. Č. 2. Ročník 7. Praha : Sociologický ústav AV ČR. 2006. ISSN 1213-0028.
5. Měsíčník POLICISTA. Č. 10. Praha : Ministerstvo vnitra ČR, odbor prevence kriminality. 2007. ISSN 1211-7943.

6. VOŇKOVÁ, J., et al. *Metodický rámec práce Intervenčních center a podpora jejich vzniku*. Praha : Bílý kruh bezpečí, o. s., 2007. 87 s. ISBN 978-80-239-9448-3.

Elektronické zdroje:

1. Bílý kruh bezpečí, o.s. [online]. [cit. 5. listopadu 2008]. Dostupný z <http://www.bkb.cz/redaction.php?action=showRedaction&id_categoryNode=292>
2. LIDOVÉ NOVINY. *Za soustavné obtěžování vězení, navrhuje vláda*. [online]. [cit. 5. listopadu 2008]. Dostupný z <<http://www.stalking.estranky.cz/stranka/o-stalkingu-v-tisku>>
3. *Paragraf o stalkingu*. [online]. [cit. 5. listopadu 2008]. Dostupný z <<http://aktualne.centrum.cz/domaci/soudy-a-pravo/clanek.phtml?id=609167>>
4. *Poslanci přepsali trestní zákoník, odpovědnost dětí snížili na 14 let*. [online]. [cit. 11. listopadu 2008]. Dostupný z <http://zpravy.idnes.cz/poslanci-prepsali-trestni-zakonik-odpovednost-deti-snizili-na-14-let-li1-/domaci.asp?c=A081111_165202_domaci_adb>
5. *Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 803/2004/ES ze dne 21. dubna 2004*. [online]. [cit. 6. listopadu 2008]. Dostupný z <<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:05:05:32004D0803:CS:PDF>>
6. *Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č.779/2007/ES ze dne 20. června 2007*. [online]. [cit. 6. listopadu 2008]. Dostupný z <<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:173:0019:0026:CS:PDF>>
7. *Sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů KOM(2006) 92 v konečném znění : Plán pro dosažení rovného postavení žen a mužů 2006 – 2010*. [online]. [cit. 6. listopadu 2008]. Dostupný z <<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2006:0092:FIN:CS:PDF>>
8. *Společný postoj (ES) č. 4/2007 ze dne 5. března 2007*. [online]. [cit. 6. listopadu 2008]. Dostupný z <<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2007:103E:0001:0010:CS:PDF>>

9. *Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Domácí násilí na ženách (2006/C 110/15)*. [online]. [cit. 6. listopadu 2008]. Dostupný z <<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2006:110:0089:0094:CS:PDF>>
10. *Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Děti jako nepřímé oběti domácího násilí (2006/ C 325/15)*. [online]. [cit. 6. listopadu 2008]. Dostupný z <<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2006:325:0060:0064:CS:PDF>>
11. STEINEROVÁ, Z. *Legislativní rada Vlády ČR schválila Věcný záměr trestního řádu*. [online]. Praha : Ministerstvo spravedlnosti České republiky, 2008. [cit. 10. listopadu 2008]. Dostupný z <<http://portal.justice.cz/ms/ms.aspx?o=23&j=33&h=1&q=dom%u00e1c%u00ed+n%u00e1sil%u00ed&d=257839>>
12. Stopnásilí.cz. [online]. [cit. 5. listopadu 2008]. Dostupný z <<http://www.stopnasili.cz/zeny/je-pravda-ze.html>>
13. *Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, podle stavu k 20. 10. 2008*. [online]. [cit. 3. prosince 2008]. Dostupný z <<http://business.center.cz/business/pravo/zakony/osr/>>
14. *Zákon č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, podle stavu k 30. 1. 2007*. [online]. [cit. 3. prosince 2008]. Dostupný z <<http://business.center.cz/business/pravo/zakony/socialzab/>>
15. *Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, podle stavu k 1. 10. 2008*. [online]. [cit. 3. prosince 2008]. Dostupný z <<http://business.center.cz/business/pravo/zakony/prestupky/>>
16. *Zákon č. 91/2004, kterým se mění zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, podle stavu k 18. 10. 2008*. [online]. [cit. 3. prosince 2008]. Dostupný z <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/trestni_zakon/>
17. *Zákon č. 108/2006, o sociálních službách, podle stavu k 31. 3. 2006*. [online]. [cit. 3. prosince 2008]. Dostupný z <<http://www.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?cd=76&typ=r&zdroj=sb06108>>
18. *Zákon č. 135/2006 Sb., na ochranu před domácím násilím, podle stavu k 1. 1. 2007*. [online]. [cit. 3. prosince 2008]. Dostupný z <<http://www.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?zdroj=sb06135&cd=76&typ=r>>

19. *Závazný pokyn policejního prezidenta č. 179 ze dne 27. listopadu 2006.* [online]. [cit. 3. prosince 2008]. Dostupný z <<http://www.rovnopravnost.cz/images/redaktor/a6b99-179.rtf>>

Ostatní zdroje:

1. *Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon.* In *Trestní předpisy, přestupky, podle stavu k 1. 8. 2007.* Ostrava : Sagit, 2007. ISBN 978-80-7208-633-7.
2. *Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).* In *Trestní předpisy, přestupky, podle stavu k 1. 8. 2007.* Ostrava : Sagit, 2007. ISBN 978-80-7208-633-7.
3. *Výroční zpráva 2007.* České Budějovice : DIECÉZNÍ CHARITA ČESKÉ BUDĚJOVICE, 2008. s 43.

SEZNAM ZKRATEK

CAN - označení pro týrané, zneužívané a zanedbávané dítě.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. I. - Konkrétní případ domácího násilí v okrese České Budějovice poskytnutý
Obvodním oddělením Policie České republiky Hluboká nad Vltavou.

PŘÍLOHY

Příloha č. I.

Konkrétní případ domácího násilí v okrese České Budějovice spáchaného v době od 1. 7. 2004 do 21. 1. 2008 23:59:00

Dne 24.1.2008 bylo dle § 160 odst. 1. tr. řádu zahájeno tr. stíhání obv. M.V. pro spáchání tr. činu týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě dle § 215a odst. (1), odst. (2), písm. b) tr. zákona, kterého se dopustil tím, že od 1. 7. 2004 do současné doby v místech bydliště na Hluboké nad Vltavou, ul. č. a následně v Č. Budějovicích, ul. č. ... týral v nepravidelných časových intervalech svoji manželku A.V. v Č. Budějovicích a to jak po psychické, tak i sociální stránce, zejména tím, že ji neustále ponižoval a urážel vulgárními výrazy. Upozorňoval ji na skutečnost, že je hlava rodiny a musí ho respektovat. V nočních hodinách, kdy nemohl spát, bezdůvodně budil svou manželku tím, že rozsvítil celý byt, bouchal do zdí, manželce stahoval peřinu a neustále jí v mnoha případech opakoval a volal na ní „Andy, Andy, Andy...“. V jiných případech jí zakazoval se dívat na televizi, což odůvodňoval slovy, že by jí nejraději „rozbil hubu“, protože on je muž a ona s ním musí chodit spát, nesměla si ani číst knihu při rozsvícené lampičce. Po narození dcery M. častěji prosazoval zákazy návštěv rodičů manželky. Nepřál si, aby se dcera s nimi stýkala, což odůvodňoval tím, že když nemají jeho rodiče možnost vidět vnučku, tak ani její rodiče tuto možnost mít nesmí. Manželce vyhrožoval, že jí rodiče zabije, protože jsou satani, zakazoval manželce, aby dceru hlídali nebo viděli. Projevoval se nevhodně i ke své dceři. Určoval, kdy bude miminko spát a kdy ne. Vyžadoval, aby dcera nespala, když přijde z práce domů. Pokud spala, budil ji. Dceru měl jako nástroj k tomu, aby docílil manželčiny poslušnosti. V případě, že mu manželka nebyla po vůli, např. když vyžadoval její přítomnost u televize aj. nebo v sexu, vyhrožoval manželce, že dceru vzbudí, začal rozsvěcovat světla v celém bytě, pouštěl hlasitě televizi aj., čímž byla paní V. nucena ustoupit.

Od měsíce srpna r. 2006 v bydlišti v Č. Budějovicích docházelo k situacím, kdy manželce vyhrožoval, že jí dceru odveze do Bosny s odůvodněním, že dcery patří otcům. Ke konci vztahu také vyhrožoval, že paní V. zabije, že zabije i dceru, říkal „*že se stane katastrofa, poteče krev a bude konec*“. Výhrůžky naznačoval gesty, ukazoval podříznutí krku vložení ruky pod krk a trhnutí ruky. O rodičích paní V. se zmiňoval,

že jim také podřízne krky, zabije je. Tyto výhrůžky neustále opakoval. Před odjezdem do Bosny a Hercegoviny za návštěvou jeho rodiny manželce vyhrožoval, že se už domů nevrátí, zabije ji tam. V jednom případě, když poškozená větrala byt, ji manžel chytl, nadzvedl nohy a vyklonil ji z okna. Opakovaně jí říkal, že stejně jednou sama z okna skočí, nebo že ji zabije. V jiném případě ji obtočil švihadlo kolem krku a konce švihadla natáhl. Smál se a říkal, že jde o popravu Sadáma Husajna. Kroutil manželce ruce za záda, strkal do ní, chytl jí pod krkem. I nadále si od manželky vynucoval sex přes dceru. Dcera chtěla hračku, kdy ji obviněný V. dceři nechtěl schválně dát, říkal před dcerou, že jí ji dá, až se s ním „maminka“ vyspí. Začal před dcerou i onanovat. Před dcerou hovořil vulgárními výrazy a na protest manželky, aby takto před dcerou nehovořil sděloval, že „*to je ta vaše blbá čeština, ať se jí dcera učí*“. Dále manželku označoval jako ďábla, satana, položením kříže mezi oči z ní vymýtal ďábla. Poškozená A.V. v průběhu shora uvedené doby se snažila problematický vztah řešit v centru pro rodinu a mezilidské vztahy a následně i v Intervenčním centru v Č. Budějovicích.

Dne 25. 3. 2007 byla již nucena od svého manžela odejít, do dne 5. 9. 2007 se zdržovala v azylovém domě psychosociálního centra Acorus v Praze. Ode dne 5. 9. 2007 je poškozená ze strany obviněného M.V. nepravdělně vyhledávána a kontaktována a jeho jednání pociťuje jako další psychické příkoří.

Způsobená škoda: 0,00 Kč.

ABSTRAKT

MACKOVIČOVÁ, J. *Domácí násilí jako sociální problém : bakalářská práce*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2009. 67 s. Vedoucí bakalářské práce prof. PhDr. Emanuel Pecka, CSc.

Klíčové pojmy: agresor, alkohol, domácí násilí, drogy, intervenční centrum, násilí, násilí v rodině, oběť, partnerské násilí, prevence, rodinné násilí, sebevražda, sociální problém, stalking, syndrom CAN, vykazání, zákon, závislost.

Bakalářská práce se věnuje aktuální problematice domácího násilí jako sociálního problému ve společnosti. Je zaměřena na analýzu tohoto sociálně patologického jevu s možnostmi prevence v této oblasti. Tento fenomén je v první části práce charakterizován obecně. Druhá část práce je zaměřena na úzkou spojitost sociálních problémů s problematikou domácího násilí. Třetí část tvoří přehled legislativních změn a opatření české legislativy, přehled současné jurisdikce Evropské unie týkající se domácího násilí a přehled právních řešení potírání domácího násilí ve vybraných evropských zemích. Součástí přílohové části je konkrétní případ domácího násilí spáchaného v okrese České Budějovice.

ABSTRACT

MACKOVIČOVÁ, J. *Domestic violence as a social problem : Bachelor's Thesis*. České Budějovice : The college of European and Regional Studies, o. p. s., 2009. 67 pages. Led by Prof. PhDr. Emanuel Pecka, CSc.

Key words: aggressor, alcohol, domestic violence, addictive drugs, interventional centre, violence, violence in the family, victim, partnership violence, prevention, family violence, suicide, social problem, stalking, CAN syndrom, expulsion, law, addiction.

The work engages in current problems with domestic violence as a social problem in society. It is aimed at the analysis of this socially pathological phenomenon with possibilities of prevention in this area. This phenomenon is described generally in the first part of work. The second part deals with narrow connection of social problems to the problematic of domestic violence. The third part forms a summary of legislative changes and measures of Czech legislation, survey of contemporary jurisdiction in European Union concerning domestic violence and overview of legal solutions of fight against domestic violence in selected European countries. The annex includes a concrete case of domestic violence committed in municipality České Budějovice.